MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
PRIVATINĖS TEISĖS INSTITUTO

JUSTINA ŠIUPINYTĖ
(VERSLO TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA)

BANKROTO PROCEDŪRŲ VYKDYMAS NE TEISMO TVARKA

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – doc. dr.;
Salvija Kavalnė

Vilnius, 2016

TURINYS

ĮVADAS 3
1. BANKROTO PROCESAS NE TEISMO TVARKA KAIP VIENA IŠ ALTERNATYVŲ BANKROTO PROCEDŪROMS VYKDYTI 5
1.1. Bankroto proceso teismine tvarka: tikslai ir paskirtis 5
1.2. Bankroto proceso neteismine tvarka: tikslai ir paskirtis 10
1.3. Bankroto proceso vykdomo teismo ir ne teismo tvarka privalumai ir trūkumai 11
2. PASIRENGIMAS BANKROTO BYLOS NAGRINĖJIMUI NE TEISMO TVARKA 15
2.1. Bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimas, subjektai 15
2.2. Bankroto proceso ne teismo tvarka iškėlimo pagrindas ir sąlygos 20
2.3. Nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimas 27
3. BANKROTO BYLŲ NAGRINĖJIMAS NE TEISMO TVRAKA 31
3.1. Administratoriaus skyrimas ir kompetencija 31
3.2. Kreditorinių reikalavimų tvirtinimas 38
3.3. Kreditorių susirinkimų sprendimų ginčijimo ypatumai bankroto procese ne teismo tvarka 40
3.4. Bankroto bylos užbaigimas 46
IŠVADOS 55
PASIŪLYMAI 57
LITERATŪRA 59
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS 64
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA 65
SUMMARY 66
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 67

ĮVADAS

Tyrimo problema. Ar įstatymų leidėjo nustatytos gana griežtos neteisminio bankroto sąlygos ir neišsamus reglamentavimas „neužkerta kelio“ bankroto proceso ne teismo tvarka efektyvumui?

Temos aktualumas. Lietuvoje vykdomos tiek teisminės, tiek neteisminės bankroto procedūros. Šiame darbe bus analizuojama įmonių bankroto procedūros ne teismo tvarka. Įmonių bankroto įstatymo[1] (toliau ĮBĮ) 2 straipsnio 2 dalyje pateikta bankroto proceso sąvoka, kurioje nurodoma, kad įmonės bankroto procedūros gali vykti teismo ir ne teismo tvarka. Bankroto procesas ne teismo tvarka yra taikus, pozityvus reiškinys. Kreditoriai ir įmonės savininkai susitaria patys atlikti bankroto procedūras ir atsisako teismo pagalbos. Todėl yra labai svarbus tarpusavio pasitikėjimas ir tikėjimas, kad pakaks jėgų ir kompetencijos vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka patiems ir nebus poreikio dalyvauti teismui šiame procese[2]. Nors vykdant bankroto procesą ne teismo tvarka kreditoriai greičiau atgautų skolas, įmonė būtų likviduojama per trumpesnį laiką, pareikalaujant mažesnių kaštų, bankroto procesas ne teismo tvarka Lietuvoje nėra populiarus. Remiantis statistiniais duomenimis per 2016 metų pirmąjį pusmetį teisme bankroto bylos buvo iškeltos 1145 (93proc.), o bankroto procesai pradėti ne teismo tvarka tik 87 įmonių (7 proc.)[3]. Kas lemia, kad bankroto procesas ne teismo tvarka nėra populiarus? Ar teisminio reguliavimo nepakankamumas, ar subjektų nepasitikėjimas vieni kitais, kad pavyks bankroto procedūras atlikti patiems?

ĮBĮ detaliai nereglamentuoja neteisminės bankroto procedūrų eigos. Įstatymo ketvirtajame skirsnyje glaustai reglamentuotas bankroto procesas ne teismo tvarka, jame numatyti tik du straipsniai. ĮBĮ 12 straipsnyje reglamentuotos sąlygos pradėti bankroto procedūrą ne teismo tvarka ir pasirengimas procesui. ĮBĮ 13 straipsnis numato bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka ypatumus. Šis straipsnis labai siaurai įtvirtina bankroto procedūrų eigą, todėl kitus procedūrų klausimus reikia spręsti remiantis ĮBĮ nuostatomis, atsižvelgiant į tai, kad teismas šiame procese nedalyvauja.

Mokslinis naujumas. Lietuvos Respublikoje nuo 2001 m. liepos 1 dienos pradėjo galioti ĮBĮ. Nors įstatymas galioja nemažą laiko tarpą, bankroto proceso ne teisme vykdymas nėra išsamiai reglamentuotas. Bankroto bylų nagrinėjimo ne teismo tvarka institutas yra

[1] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas.“ 2001. *Valstybės žinios* 31 (1010).
[2] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga* . Vilnius: Justitia, 284.
[3] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų bankroto procesų eigos 2016m. sausio-birželio mėn. apžvalga, 2016-08-05 Nr. (6.13)D4-1028, http://www.bankrotodep.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/2016-APZVALGA-II-ketv2016-06-30.pdf

negausiai išnagrinėtas, negausi doktrina, teismų praktika, todėl kyla klausimų dėl ĮBĮ normų taikymo. Tiek mokslininkai, tiek teismai, yra pasisakę dėl bankroto bylų nagrinėjimo teismo tvarka, o bankroto bylų nagrinėjimas neteismine tvarka yra dar neatskleistas. Bankroto bylų nagrinėjimo klausimus analizavo šie mokslininkai: Norkus, R., Kavalnė S., Mikuckienė V. Apie bankroto bylų nagrinėjimo ne teisme ypatumus teisiniame reguliavime, praktikoje nebuvo plačiau tirta ir analizuota.

Tyrimo tikslas – atskleisti bankroto bylų nagrinėjimo ne teisme ypatumus, išnagrinėti bankroto proceso vykdymą neteismine tvarka bei išanalizuoti, ar teisinis reguliavimas „neužkerta kelio“ efektyviai vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka.

Šiam tikslui pasiekti keliami uždaviniai :

1. Išskirti bankroto proceso rūšis, atkleisti jų privalumus ir trūkumus;
2. Išnagrinėti pasirengimą bankroto bylos nagrinėjimui ne teismo tvarka;
3. Išnagrinėti bankroto procedūrų vykdymą neteismine tvarka.

Tyrimo metodai. Atsižvelgiant į baigiamojo darbo iškeltus uždavinius naudojami šie mokslinio tyrimo metodai:

Dokumentų analizės metodas buvo naudojamas Lietuvos teisės aktų ir teismų praktikai, apžvalgai tirti, analizuojant bankroto proceso rūšis, bankroto bylų nagrinėjimą ne teismo tvarka ypatumus.

Lyginamasis metodas naudotas atskleisti bankroto proceso rūšių privalumus ir trūkumus, palyginti bankroto bylų nagrinėjimą ne teismo tvarka Lietuvoje ir kitose valstybėse.

Apibendrinimo metodas naudojamas išvadoms ir pasiūlymams suformuluoti.

Darbo struktūra. Šį baigiamąjį darbą sudaro : įvadas, trys dėstymo dalys, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, anotacija lietuvių ir anglų kalbomis, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis. Pirmoje dėstymo dalyje analizuojamos bankroto proceso rūšys, jų privalumai ir trūkumai. Antroje darbo dalyje nagrinėjamas pasirengimas bankroto bylos nagrinėjimui ne teismo tvarka. Paskutinėje dėstymo dalyje analizuojamas bankroto bylų nagrinėjimas ne teismo tvarka. Darbo pabaigoje suformuluojamos išvados ir pasiūlymai.

Ginamasis teiginys: Esamas bankroto proceso ne teismo tvarka reglamentavimas neužtikrina bankroto proceso ne teismo tvarka efektyvumo.

1. BANKROTO PROCESAS NE TEISMO TVARKA KAIP VIENA IŠ ALTERNATYVŲ BANKROTO PROCEDŪROMS VYKDYTI

Bankroto proceso tikslas yra patenkinti kreditorių reikalavimus iš bankrutuojančios įmonės turto, padėti įmonei likviduoti skolų naštą ir taip apsaugoti kreditorius nuo dar ilgesnio bankrutuojančios įmonės atsiskaitymų uždelsimo[4]. Todėl kyla klausimas, koks procesas yra tinkamiausias šiam tikslui pasiekti? Remiantis ĮBĮ 2 straipsnio 2 dalimi galime matyti, kad šiuo metu bankroto procedūros gali vykti teismo ir ne teismo tvarka[5]. Bankroto proceso šalys gali pasirinkti, kokiu būdu vyks bankroto procedūros. Bankroto procesas vyksta ĮBĮ nustatyta tvarka, teisminiame procese bankroto bylą nagrinėja teismas, o neteisminiame procese visus teismo kompetencijai skirtus klausimus sprendžia kreditorių susirinkimas.

1.1. Bankroto proceso teismine tvarka: tikslai ir paskirtis

ĮBĮ bankroto proceso tikslų tiesiogiai nepateikia. Jie kyla iš įstatymo normų analizės ir teismų praktikos. Galima teigti, kad vienas iš pagrindinių teisminio bankroto tikslų yra operatyvus bankroto procedūrų užbaigimas: likviduojant įmonę dėl bankroto ir išregistruojant ją iš Juridinių asmenų registro, arba ĮBĮ numatytais bankroto bylos nutraukimo pagrindais[6]. Iškėlus įmonei bankroto bylą sukeliamos svarbios teisinės pasekmės. Sustabdoma įmonės ūkinė komercinė veikla (jeigu įmonei ji naudinga – toliau tęsiama), įmonės valdymo organai netenka įgaliojimų, draudžiama vykdyti finansines prievoles, sustabdomi atsiskaitymai su kreditoriais. Tokios padėties tęsimas nėra paprastai naudingas nei kreditoriams, negalintiems atgauti iš skolininko priklausančių lėšų, nei bankrutuojančiai įmonei, kuriai yra galimybė atnaujinti savo veiklą, taip pat įmonės savininkams ar dalyviams, turintiems teisę į turtą, kuris lieka atsiskaičius su kreditoriais[7]. Turi būti siekiama, kuo operatyviau užbaigti bankroto procedūras. Tačiau siekis bankroto procedūras vykdyti kuo operatyviau negali paneigti nei administratoriaus, nei kreditorių susirinkimo pareigos užtikrinti, kad visos bankroto procedūros būtų atliekamos tinkamai pagal įstatymus ir atsižvelgiant tiek į pačios įmonės, tiek į kreditorių interesus. Tik įstatymo nuostatas atitinkantis bankroto procedūrų vykdymas sudaro sąlygas įmonei atsiskaityti su didžiąja dalimi kreditorių.[8]

---

[4] "Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-326/2007 ," prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/95414097199278/3K-7-326/2007

[5] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.

[6] "Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje," *op. cit.*

[7] Vitkevičius, Vladislovas. 2011. „Bankroto administravimas. Mokomoji medžiaga su praktinėmis užduotimis." Vilnius: *Viešoji įstaiga Socialinių mokslų kolegija*, 19. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Bakroto_administravimas.pdf

[8] "Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1884/2014 ," prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/250006913452063/2-1884/2014

Remiantis ĮBĮ normų analize galima teigti, kad pagrindinis bankroto proceso tikslas – patenkinti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimus. „Bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimų patenkinimas yra galutinis rezultatas, kurio siekiama bankroto procedūromis“[9]. Tačiau teismų praktikoje taip pat yra pažymima, kad bankroto proceso tikslas yra taip pat ir skolininko teisių bei teisėtų interesų apsauga. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33 aprobuotoje Teismų praktikos, susidariusios nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas, remiantis 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymu, apibendrinimo apžvalgoje apibrėžta, kad bankroto procesas skirtas užtikrinti proporcingą visų kreditorių reikalavimų patenkinimą bei nemokaus skolininko interesus[10]. Šioje apžvalgoje buvo atskleista bankroto instituto paskirtis – „apsaugoti pirmiausia nemokaus skolininko, nebegalinčio tinkamai įvykdyti savo įsipareigojimus, kreditorių teises ir interesus. Bankroto procedūra siekiama patenkinti ne pavienių kreditorių, žinančių apie sunkią skolininko finansinę padėtį, o visų kreditorių interesus, tuo tikslu išviešinant nemokaus skolininko turimas skolas ir finansines galimybes joms padengti bei sudarant sąlygas visiems esantiems kreditoriams patenkinti savo reikalavimus iš bankrutuojančiai įmonei priklausančio turto. Kartu bankroto institutas skirtas užtikrinti ir nemokaus skolininko interesus, kad būtų išsaugotas prekių gamintojas, paslaugų teikėjas ir darbdavys, sudarant galimybę skolininkui likviduoti didesnę dalį savo skolų, pertvarkyti savo veiklą ir atstatyti finansinį stabilumą“[11]. Taigi, teisminio bankroto proceso paskirtis yra apsaugoti nemokaus skolininko, nebegalinčio tinkamai įvykdyti savo įsipareigojimų bei kreditorių teises ir interesus. Bankrutuojančiai įmonei suteikiama galimybė likviduoti skolų naštą, tuo pačiu suteikiama teisė atstatyti finansinę padėtį ir atkurti įmonės veiklą. Bankroto procese turi būti užtikrintas kreditorių lygiateisiškumo principas, visi kreditoriai turi teisę sužinoti apie įmonei skolininkei iškeltą bankroto bylą, turi teisę pareikšti savo reikalavimą bankrutuojančiai įmonei ir dalyvauti bankroto procese.

Teismas užima ypatingą reikšmę bankroto procese. Jis priima sprendimą iškelti įmonei bankroto bylą, ar atsisakyti iškelti. Taip pat teismas kontroliuoja bankroto proceso eigą, prižiūri ar laikomasi ĮBĮ nustatytų procedūrų, jų atlikimo terminų, skiria administratorių, tvirtina kreditorinius reikalavimus ir atlieka kitas svarbias funkcijas. Pagal teismų praktiką teismas nagrinėdamas bankroto bylas turi būti aktyvus, nes to reikalauja viešasis interesas. Įvertinus teisminio bankroto proceso tikslus bei paskirtį, galima teigti, jog bankroto procese siekiama apsaugoti ne tik įmonės skolininkės kreditorių, bet ir pačios bankrutuojančios įmonės interesus.

[9] “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2014 ,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/223090728528240/3K-3-16/2014
[10] “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga, 2001 gruodžio 21 d., Nr. A2-16,“ prieiga per internetą: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuleteniai/senos/nutartis.aspx?id=26362
[11] *Ibid.*

Tai lemia neabejotiną viešojo intereso egzistavimą šios kategorijos bylose.[12] Teismas turi imtis priemonių, kad kreditorių reikalavimai neliktų nepatenkinti, bankrutuojančios įmonės valdymas, turtas turi būti perduotas administratoriui. Tačiau taip pat turi būti siekiama apsaugoti ir įmonės skolininkės interesus, bankroto byla negali būti iškelta nepagrįstai, siekiant pašalinti konkurentą iš rinkos[13]. Todėl atsižvelgiant į šiuos aspektus, „bankroto byla gali būti iškeliama tik visapusiškai bei visiškai išsiaiškinus visas bankroto bylai iškelti ar atsisakyti ją iškelti reikšmingas aplinkybes bei nustačius bankroto bylos iškėlimo sąlygas“[14].

Bankroto bylos nagrinėjimas vyksta tam tikra eiga. ĮBĮ trečiasis skirsnis detaliai reglamentuoja bankroto bylų nagrinėjimą teismine tvarka, septintajame skirsnyje reglamentuotas įmonės likvidavimo procesas. Todėl bankroto procesas teismo tvarka gali būti skiriamas į tokias stadijas: 1. civilinės bylos iškėlimo; 2. pasirengimo svarstyti klausimą dėl bankroto bylos iškėlimo; 3. bankroto bylos iškėlimo; 4. bankroto bylos nagrinėjimo; 5. bankrutavusios įmonės likvidavimo[15]. Įstatymų leidėjas teismo kompetencijai bankroto procese suteikė gana plačius įgaliojimus, vieni iš svarbiausių: organizacinio bei kontrolinio pobūdžio įgaliojimai[16].

Organizacinio pobūdžio įgaliojimai – tai teismo funkcijos, kurios įgyvendinamos pasirengiant nagrinėti bylą bei ją nagrinėjant iš esmės[17]. Pasirengimo svarstyti klausimą dėl bankroto bylos iškėlimo stadijos paskirtis yra užtikrinti tinkamą pasirengimą spręsti klausimą ar yra pagrindas iškelti įmonei bankroto bylą. Remiantis ĮBĮ 9 straipsnio 2 dalimi teismas turi atlikti šiuos veiksmus: įpareigoti atsakingus asmenis, pateikti bylai nagrinėti reikalingus dokumentus ir įvertinti įmonės turtą; kviesti į teismą asmenis susijusius su įmone bei kreditorius; nustatyti kitas aplinkybes, kurios reikšmingos bylos nagrinėjimui[18]. Taigi, pagrindiniai uždaviniai, kuriuos teismas turi atlikti šioje stadijoje yra: įrodymų surinkimas, kuriais remiantis būtų priimtas pagrįstas sprendimas iškelti bankroto bylą; dalyvaujančių asmenų nustatymas ir įtraukimas į bylą[19].

Įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti bankroto bylą, prasideda bankroto bylos nagrinėjimo stadija. Teismas bankroto bylos nagrinėjimo stadijoje turi užtikrinti, kad nebus pažeisti bankroto

[12] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-316/2007,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/182454820316494/2-316/2007
[13] Norkus, Rimvydas. 2004. “Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai.“ *Jurisprudencija*, t. 57(49): 84. https://www.mruni.eu/upload/iblock/e91/8_norkus.pdf
[14] Mikuckienė Vilija. 2009. “Civilinio proceso principų taikymo ribos bankroto bylose. “*Socialinių mokslų studijos* 1(1): 103, https://www.mruni.eu/upload/iblock/3bb/6_mikuckiene.pdf
[15] Mikuckienė, Vilija. 2008. “Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai.“ Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 105.
[16] Mikuckienė, Vilija. 2009. “Civilinio proceso principų taikymo ribos bankroto bylose,“ 103, *supra* note 14.
[17] *Ibid*.
[18] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[19] Vitkevičius, Vladislovas. 2011. „Bankroto administravimas. Mokomoji medžiaga su praktinėmis užduotimis,“ *supra* note 7, 92.

proceso šalių interesai. Šioje stadijoje siekiama tokių tikslų: nustatyti ir patvirtinti pagrįstus kreditorinius reikalavimus, suformuoti įmonės turtą skoloms padengti. Todėl įstatymų leidėjas siekiant užtikrinti bankroto proceso veiksmų teisėtumą, teismui suteikė tam tikras kontrolės funkcijas[20]. V. Mikuckienė teismo vykdomas kontrolines funkcijas skirsto į tris grupes:

1. „Ginčų tarp byloje dalyvaujančių asmenų sprendimas (pavyzdžiui, spręsti tarp bankroto byloje dalyvaujančių asmenų kilusius ginčus visų pirma dėl bankroto bylos iškėlimo, dėl administratoriaus kandidatūros, dėl kreditorių reikalavimų pagrįstumo bei masto ir kt.).

2. Byloje dalyvaujančių asmenų veiksmų ir sprendimų kontrolė (pavyzdžiui, kontroliuoti, ar paskirtas administratorius tinkamai atlieka jam pavestas funkcijas, tikrinti administratoriaus priimtų sprendimų pagrįstumą ir kt.).

3. Bankroto byloje dalyvaujančių asmenų veiksmų ir sprendimų asignavimas (pavyzdžiui, administratoriaus sudarytos sąmatos, kuria remdamasis jis gali naudoti lėšas sumokėti administravimo išlaidas, tvirtinimas ar taikos sutarties tvirtinimas ir kt.)“[21].

Šiam teismo organizacinio bei kontrolinio pobūdžio įgaliojimų skirstymui pritartina. Tačiau, kaip buvo minėta anksčiau, pagrindinis bankroto proceso tikslas yra kuo operatyviau vykdyti bankroto procedūras ir patenkinti kreditorių reikalavimus. Todėl teismas įgyvendindamas įstatymo leidėjo suteiktas funkcijas vykdo teisingumą ir priima pagrįstus sprendimus vykdydamas bankroto procedūras. Tačiau, ar visos teismo kompetencijai priskirtos funkcijos yra susijusios su teisingumo vykdymu?

Remiantis ĮBĮ 10 straipsnio 4 dalies 1 punktu, bankroto administratoriaus skyrimo klausimas yra patikėtas teismo kompetencijai[22]. Tačiau, teismas skirdamas administratorių nevykdo teisingumo. Nėra sprendžiamas teisinis ginčas, neginamos kreditorių ar kitų subjektų pažeistos teisės, ar įstatymo saugomi interesai. Teigiama, kad bankroto administratoriaus skyrimo funkciją galėtų atlikti kitos valstybės institucijos ar kiti subjektai[23]. Pavyzdžiui, vykdant bankroto procedūras ne teismo tvarka, bankroto administratoriaus skyrimo klausimas patikėtas kreditoriams. Todėl kyla klausimas, kodėl vykdant bankroto procedūras teismine tvarka bankroto administratoriaus skyrimo klausimas išimtinai priskirtas teismo kompetencijai? Juk kreditoriai galėtų įvertinti administratoriaus patirtį, kompetenciją ir pasirinkti jiems labiausiai tinkamą kandidatūrą, nes nuo to priklausys, kokia bus įmonės bankroto proceso trukmė, ar sėkmingai bus patenkinti kreditorių reikalavimai. Autorės nuomone, bankroto administratoriaus skyrimo

[20] Mikuckienė, Vilija. 2009. “Civilinio proceso principų taikymo ribos bankroto bylose,“ 104, *supra* note 14.
[21] *Ibid.*
[22] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[23] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, supra* note 2, 99.

klausimas galėtų būti perduotas kreditorių kompetencijai, nes teismas nagrinėdamas šį klausimą nesprendžia jokio teisinio ginčo, nevykdo teisingumo.

Mokslinėje literatūroje yra nuomonių, kad administratoriaus atliekamų veiksmų kontrolė negali būti priskirta teismo kompetencijai, nes tai nėra susiję su teisingumo vykdymu ir tai papildomai padidina teismų darbo krūvį. Teigiama, kad šias funkcijas galėtų atlikti bankroto procedūrų priežiūros tarnyba[24], tokias institucijos funkcijas Lietuvoje atlieka Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai kreditoriai nėra patenkinti administratoriaus darbu, jo priimtais sprendimais, todėl vienintelis būdas ginti savo pažeistas teises yra teisė kreiptis į teismą. Manytina, kad administratoriaus atliekamų veiksmų kontrolė galėtų būti priskirta specialiai institucijai, pavyzdžiui Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Jeigu kreditoriui būtų suteikta teisė kreiptis į specialią instituciją, kuri išnagrinėtų ginčą ir priimtų sprendimą, sumažėtų teismų darbo krūvis, kas paspartintų bankroto procedūrų vykdymą. Todėl autorės nuomone, klausimai susiję su administratoriaus funkcijomis galėtų būti išspręsti neteismine tvarka. Bet kokiu atveju, kreditorius neprarastų teisės kreiptis į teismą, jei priimtas institucijos sprendimas jo netenkintų.

Dar vienas su teisingumo vykdymu nesusijęs teismo kompetencijai skirtas klausimas yra numatytas ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 6 punkte. Teismas turi teisę nustatyti apribojimus, susijusius su įmonės ūkine komercine veikla ir disponavimu įmonės turtu, kurį be teismo leidimo draudžiama parduoti, išnuomoti, įkeisti, juo laiduoti, garantuoti kitų subjektų prievolių įvykdymą ar kitaip jį perleisti (perduoti)[25]. Galima teigti, kad teismui pavesta vykdyti ekonomines funkcijas. Siekiant sumažinti teismų darbo krūvį ir neapkrauti teismo nebūdingomis ekonominio pobūdžio funkcijomis, manytina, kad šios funkcijos galėtų būti perduotos kreditorių susirinkimui, taip išplečiant kreditorių susirinkimo kompetencijos ribas[26].

Įmonei turinčiai finansinių sunkumų ir negalinčiai toliau vykdyti savo veiklos, vienas iš būdų atsiskaityti su kreditoriais ir užbaigti įmonės veiklą yra bankroto proceso teismo tvarka pradėjimas. Teisminio bankroto tikslas yra kuo operatyviau užbaigti bankroto procedūras ir patenkinti kreditorių reikalavimus. Teismas nagrinėja bankroto bylą ir atlieka ĮBĮ nustatytas funkcijas. Tačiau galima įžvelgti teismo kompetencijai priskirtas funkcijas, kurios gali būti išsprendžiamos neteismine tvarka.

[24] Mikuckienė, Vilija. 2009. "Civilinio proceso principų taikymo ribos bankroto bylose," 104, *supra* note 14.
[25] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.
[26] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, supra* note 2, 212.

1.2. Bankroto proceso neteismine tvarka: tikslai ir paskirtis

ĮBĮ ketvirtas skirsnis reglamentuoja bankroto procesą ne teismo tvarka. Šis skirsnis susideda tik iš dviejų straipsnių: 12 straipsnyje numatytos pagrindas ir sąlygos bankroto procedūroms ne teismo tvarka pradėti, 13 straipsnis reglamentuoja bankroto procedūrų vykdymo neteismine tvarka ypatumus. Lyginant bankroto proceso straipsnių reglamentavimą matyti, kad ĮBĮ numato išsamesnį ir platesnį teisminio proceso reglamentavimą. Daug klausimų susijusių su bankroto proceso ne teismo tvarka vykdymu nėra aptarta, pavyzdžiui: administratoriaus skyrimo tvarka, kreditorių susirikimo sprendimų priėmimas, kreditorių reikalavimų tvirtinimas ir kiti klausimai. Neteisminio bankroto proceso vykdymo ypatumus reglamentuoja tik ĮBĮ 13 straipsnis, kuriame išskiriamas svarbiausias neteisminio proceso bruožas tai, kad visus teismo kompetencijai skirtus klausimus sprendžia kreditorių surinkimas. Skirtingai, nei bankroto procesas teismine tvarka, neteismine tvarka teismas nėra laikomas privalomu civilinių procesinių teisių subjektu. ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad bankroto procedūros ne teismo tvarka yra vykdomos vadovaujantis ĮBĮ[27]. Todėl vykdant bankroto procesą neteismine tvarka gali kilti neaiškumų, kaip vykdyti bankroto procedūras, kokias ĮBĮ nuostatas taikyti.

Neteisminis bankroto procesas yra taikus, pozityvus būdas leidžiantis operatyviau išspręsti su įmonės skolomis susijusias problemas. Pagrindas pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka yra teisinių ginčų nebuvimas. Taigi, bankroto procedūros ne teismo tvarka gali būti pradėtos vykdyti, kai bankroto bylos iškėlimo stadijoje nekyla teisnių ginčų tarp įmonės skolininkės ir kreditorių, nes kilus ginčams nebūtų pasiektas susitarimas bankroto procesą vykdyti neteismine tvarka. Dar viena svarbi sąlyga yra įmonės kreditorių ir savininkų tarpusavio pasitikėjimas ir tikėjimas, kad pakaks jėgų ir kompetencijos bankroto procedūras ne teismo tvarka vykdyti patiems, nes yra atsisakoma teismo administracinių procedūrų ir priežiūros.[28] Kreditorių susirinkimas atliekas visus teismo kompetencijai skirtus klausimus. Todėl galima teigti, kad bankroto proceso ne teismo tvarka tikslas – bendru visų suinteresuotų asmenų susitarimu rasti sprendimo būdų, kaip išvengti ginčų tarp įmonės skolininkės ir jos kreditorių, neįtraukiant į šią procedūrą teismo, ir taip užbaigti įmonės veiklą ir patenkinti kreditorių reikalavimus[29].

Lietuvos teisiniame reglamentavime nėra numatytos galimybės restruktūrizavimo procedūras vykdyti neteismine tvarka. Europos Komisija priėmė rekomendaciją dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą[30]. Šioje rekomendacijoje pateikiami būdai, kaip finansinių sunkumų turinčioms įmonėms palengvinti restruktūrizavimo procedūras ir suteikti

[27] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.
[28] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, supra* note 2, 284.
[29] *Ibid.*
[30] Europos Komisijos 2014 m. kovo 12 d. rekomendacija dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą, Briuselis, L 74/65 (2014), http://ec.europa.eu/justice/civil/files/c_2014_1500_lt.pdf

galimybę tęsti verslą toliau. Kad restruktūrizavimo procedūra nebūtų tokia ilga ir brangi, ji turėtų būti lankstesnė ir kuo daugiau veiksmų būtų galima atlikti nesikreipiant į teismą. Teismas dalyvauti šiame procese galėtų tik tais atvejais, kai siekiama proporcingai apsaugoti kreditorių ir kitų suinteresuotų šalių interesus. Turi būti suteikta galimybė skolininkams kontroliuoti savo turtą, o kitų subjektų priežiūra būtų privaloma, kai yra tikimybė, kad bus pažeisti kreditorių interesai[31]. Rekomendacijoje pateikiamas būdas, kaip restruktūrizavimo procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Autorės nuomone, Lietuvos įstatymų leidėjas turėtų atsižvelgti į Europos Komisijos rekomendaciją ir tobulinti esamą restruktūrizavimo procesą, nes yra skatinama atsisakyti teismo kompetencijos ir restruktūrizavimo procedūras vykdyti neteismine tvarka.

ĮBĮ numato galimybę bankroto procesą vykdyti ir neteismine tvarka. Bankroto procesas ne teismo tvarka yra taikus, pozityvus būdas. Šis procesas gali būti pradėtas tada, kai nekyla teisnių ginčų tarp įmonės skolininkės ir kreditorių. Įmonės savininkai ir kreditoriai sutaria bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka ir taip užbaigti įmonės veiklą ir patenkinti kreditorių reikalavimus. Teismas nebėra bankroto procedūrų vykdymo subjektas, visus teismo kompetencijos klausimus kreditoriai perima į savo rankas.

1.3. Bankroto proceso vykdomo teismo ir ne teismo tvarka privalumai ir trūkumai

Išanalizavus bankroto proceso vykdymo būdus, jų tikslus bei paskirtį, bus siekiama atskleisti teisminio ir neteisminio bankroto proceso privalumus bei trūkumus.

Vienas iš svarbesnių aspektų, kuris gali lemti, kokį bankroto procesą pasirinkti yra proceso trukmė. Remiantis Įmonių bankroto proceso apžvalga, bankroto procesas teismine tvarka truko apie 25,3 mėn., o bankroto procesai ne teismo tvarka apie 12,5 mėn[32]. Vadinasi, bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka kreditoriai savo reikalavimus patenkins dvigubai greičiau, nei bankroto procesą vykdant teismine tvarka. Žinoma, tai priklauso ir nuo bankroto proceso iniciatoriaus, kreditorių susirinkimo, administratoriaus bendradarbiavimo bei įmonės ir skolinių įsipareigojimų dydžio. Tačiau remiantis statistiniais duomenimis, bankroto procesas ne teismo tvarka vyks žymiai greičiau.

Kitas svarbus aspektas yra bankroto administravimo išlaidos. Nuo 2016 m. gegužės 1 dienos administravimo išlaidos skiriamos atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintus bankroto administravimo išlaidų rekomendacinius dydžius. Remiantis bankroto išlaidų 2013-2015 m. administravimo analize, bankroto procesą vykdant teismo tvarka patiriamos tokios administravimo išlaidos: mažose įmonėse apie 2,460 Eur, vidutinėse įmonės apie 11,010 Eur,

[31] Europos Komisijos 2014 m. kovo 12 d. rekomendacija dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą, *supra* note 30.

[32] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų bankroto procesų eigos 2016m. sausio-kovo mėn. apžvalga, 2016-05-03 Nr. D4-654, http://www.bankrotodep.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/2016-APZVALGA-I-ketv2016-04-30.pdf

didelėse įmonėse apie 44,450 Eur. Bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka patiriamos dvigubai mažesnės išlaidos. Mažose įmonėse apie 1,800 Eur, vidutinėse įmonės apie 6,600 Eur, didelėse įmonėse apie 20,500 Eur[33]. Šie „bankroto administravimo išlaidų rekomendaciniai dydžiai galės būti viršyti tik tuo atveju, jeigu kreditorių susirinkimas arba teismas pritars administratoriaus pateiktam motyvuotam prašymui patvirtinti rekomendacinius dydžius viršijančią administravimo išlaidų sąmatą“[34]. Bankroto administravimo išlaidų analizės dydžiai įrodo, kad bankroto procesas ne teismo tvarka yra ekonomiškesnis.

Bankroto procesą vykdant teismo tvarka, administratorių skiria teismas, vadovaujantis bankroto administratorių atrankos kompiuterine programa. Skirtingai nei bankroto procese teismo tvarka, vykdant bankroto procesą neteismine tvarka administratorių skiria kreditorių susirinkimas. Atsižvelgiant į bankroto proceso ne teismo tvarka specifiką, kad administratoriui suteikiami platūs įgaliojimai, kreditorių susirinkimo teisė spręsti dėl administratoriaus kandidatūros vertinama teigiamai. Kreditorių susirinkimas prieš priimdamas sprendimą gali įvertinti bankroto administratoriaus patirtį, kompetenciją, nes nuo to priklausys tolimesnis darbas, kokia bus įmonės bankroto proceso trukmė, ar sėkmingai bus patenkinti kreditorių reikalavimai.

Vykstant bankroto procesui teismo tvarka bankroto bylą nagrinėja teismas. Bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka, visus teismo kompetencijai skirtus klausimus sprendžia kreditorių susirinkimas. Todėl yra labai svarbus kreditorių kompetencijos klausimas. Ar šiems pavyks įgyvendinti teismui priskirtas funkcijas, ar nebus pažeisti bankrutuojančios įmonės bei kitų kreditorių interesai. Ar kreditorių susirinkimas tinkamai įgyvendins jam skirtas funkcijas, neprireiks teismo pagalbos ir bus sėkmingai užbaigta įmonės bankroto procedūra. Todėl prieš priimant sprendimą įmonės vadovas, savininkas ir kreditoriai turi įvertinti savo galimybes, kad visas bankroto procedūras vykdomas ne teismo tvarka bus pajėgūs atlikti patys.

Nors įžvelgiama nemažai privalumų bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka, šį procesą galima inicijuoti tik atitikus ĮBĮ numatytas sąlygas. Įmonei „teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais“ ir „jei iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus“[35]. Šių sąlygų būtinumas, vienas iš esminių veiksnių sąlygojančių bankroto proceso ne teismo tvarka nepopuliarumą. Norint inicijuoti įmonių bankroto procesą teismine tvarka, pakanka vienos iš ĮBĮ 4 straipsnyje nurodytos sąlygos egzistavimo (įmonė laiku

[33] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Bankroto administravimo išlaidų analizė, 2016-03- 10 Nr. D4-291, http://www.bankrotodep.lt/assets/Struktura-ir-kontaktai/Darbuotojai-ir-kontaktai/moni-veiklos-analizs-skyrius/BAI-analiz-galutin.pdf
[34] *Ibid.*
[35] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.

neatsiskaito kreditoriams už prekes, paslaugas, nemoka įstatymų nustatytų mokesčių ir kita)[36]. Pradėti bankroto procesą neteismine tvarka įmonė turi atitikti visus ĮBĮ numatytus reikalavimus (įmonė negali ir negalės atsiskaityti su kreditoriais, yra kreditorių sutikimas vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus)[37]. Tik atitikus visas šias sąlygas gali būti pradėtas bankroto procesas ne teismo tvarka. Nesant įstatymo lankstumo, labai maža dalis įmonių gali pasinaudoto šiuo bankroto proceso būdu. Tuo tarpu inicijuoti bankroto procesą teismo tvarka yra kur kas paprasčiau. Pakanka įrodyti bent vieną iš ĮBĮ 4 straipsnyje nurodytų pagrindų (pavyzdžiui įmonė nevykdo finansinių įsipareigojimų).

Ilgai trunkančios ir brangiai kainuojančios bankroto procedūros sudaro kliūtis ateityje pradėti verslą iš naujo. Vienas iš būdų išsaugoti įmonės veiklą ir išvengti bankroto yra įmonės restruktūrizavimas. Taikant šią procedūrą įmonė, nors ir turinti finansinių sunkumų, nenutraukia savo veiklos, siekia padengti skolas ir toliau sėkmingai tęsti savo veiklą. Sudaromas restruktūrizavimo planas, kuriame nurodoma, kaip įmonė toliau vykdys savo veiklą ir padengs savo įsiskolinimus. Restruktūrizavimo plano projektui turi pritarti kreditorių susirinkimas. Šiam plano patvirtinimui reikalingas kreditorių balsų daugumos pritarimas. Nors ĮRĮ nereglamentuoja kreditorių susirinkimo pritarimo privalomumo planui patvirtinti, tačiau kaip teigiama teismų praktikoje, kreditorių nepritarimas jau restruktūrizavimo bylos iškėlimo stadijoje lemia bylos neperspektyvumą, proceso nesklandumą, dėl ko restruktūrizavimo bylos iškėlimas tampa beprasmis[38]. Tai labai dažnai įtakoja teismo sprendimą patvirtinti restruktūrizavimo planą, kas lemia įmonės restruktūrizavimo proceso nutraukimą ir bankroto proceso pradėjimą. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad kreditorių susirinkimo priimti sprendimai yra lemiami, tiek norint pradėti vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, tiek vykdant įmonės restruktūrizavimo procedūras. Jeigu priimamas neigiamas sprendimas, įmonei nebelieka kito sprendimo, tenka pasirinkti patį bangiausią ir ilgiausiai trunkantį bankroto proceso teisme būdą. Todėl turėtų būti mažinama kreditorių susirinkimo įtaka, priimant sprendimą dėl bankroto proceso ne teismo tvarka pradžios.

Apibendrinus galima teigti, kad bankroto procesas ne teismo tvarka turi nemažai pranašumų prieš teisminį bankrotą. Bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka trumpesnė bankroto proceso trukmė, patiriamos žymiai mažesnės administravimo išlaidos, kreditoriai patys

[36] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.
[37] *Ibid.*
[38] "Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. gruodžio 10 d. apžvalga ," *Teismų praktika* (41), prieiga per internetą: http://www.lat.lt/lt/teismu-praktika/lat-praktika/teismu-praktikos-apzvalgos/civiliniu-bylu-apzvalgos.html

gali pasirinkti bankroto administratorių. Tačiau bankroto procesą ne teismo tvarka pradėti yra pakankamai sudėtinga, įmonė turi atitikti visus ĮBĮ numatytus reikalavimus. Pradėti bankroto procesą teismine tvarka yra kur kas paprasčiau. Remiantis statistiniais duomenimis bankroto procesas ne teismo tvarka praktikoje yra taikomas labai retai.

2. PASIRENGIMAS BANKROTO BYLOS NAGRINĖJIMUI NE TEISMO TVARKA

ĮBĮ 12 straipsnis reglamentuoja pasirengimą bankroto procesui, kuris vyks neteismine tvarka. Šiame straipsnyje numatytas pagrindas ir sąlygos, kuriems egzistuojant gali būti pradėtas bankroto procesas ne teismo tvarka. Toliau šiame skyriuje bus analizuojama bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimo, pagrindo ir sąlygų ypatumai.

2.1. Bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimas, subjektai

Remiantis ĮBĮ nuostatomis bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka inicijavimo teisė suteikta įmonės vadovui, savininkui (savininkams). Pagal ĮBĮ 12 straipsnio nuostatas, inicijavimo teisė pradėti bankroto procedūras ne teismo tvarka suteikta, ne tik įmonės savininkui, bet ir vadovui. Tačiau įstatyme nėra reglamentuota pareigos įmonės vadovui gauti iš įmonės savininko sutikimą pradėti ši procesą.

Vienoje iš bylų kilo ginčas dėl neteisėtai pradėto bankroto proceso ne teismo tvarka. Pareiškėja teigė, kad buvo pažeista bankroto procedūros neteismine tvarka inicijavimo teisė. Įmonės vadovas, prieš tai neinformavęs savininkų ir negavęs jų sutikimo, susitarė su kreditoriais pradėti bankroto procedūras, tai negali būti laikoma teisėta. Suinteresuotas asmuo bankroto administratorius atsiliepimu į skundą teigė, kad sąlygos, kurioms egzistuojant gali būti pradėta įmonės bankroto procedūra ne teisme tvarka nėra pažeistos. ĮBĮ nenustato jokių sąlygų, kurios lemtų įmonės vadovo pareigą gauti iš įmonės savininko sutikimą, siekiant inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka. Įmonės savininko nesutikimas su pradėta bankroto procedūra ne teismo tvarka nepažeidžia savininko teisių, nes jis, pradėjus bankroto procedūrų vykdymą ne teismo tvarka, gali išspręsti atsiskaitymo su kreditoriais klausimą ir bankroto procedūrą nutraukti. Apeliacinis teismas konstatavo, kad remiantis ĮBĮ 13 straipsniu ne teismo tvarka bankroto procedūros vykdomos vadovaujantis šiuo įstatymu. Pagal bendrąsias ĮBĮ nuostatas įmonės vadovas, kreipdamasis į teismą dėl bankroto bylos įmonei inicijavimo, turi pareigą pareiškimo bei priedų nuorašus pateikti savininkui (ĮBĮ 8 straipsnio 3 dalis). Tokiu būdu savininkas yra informuojamas apie bankroto bylos inicijavimą ir iki bankroto bylos iškėlimo gali imtis priemonių, sudarančių galimybę įmonei atsiskaityti su kreditoriais bei išvengti bankroto bylos iškėlimo (ĮBĮ 10 straipsnio 3 dalies 1 punktas), ar esant tam pagrindui, inicijuoti restruktūrizavimo bylą ir taip pat išvengti bankroto bylos iškėlimo (ĮBĮ 10 straipsnio 3 dalies 2 punktas). Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad nors imperatyviai nėra numatytos pareigos gauti įmonės savininko sutikimą, tačiau tai nereiškia, kad savininko informavimas nėra reikalingas, nes informavimo faktas apie inicijuojamą bankroto procesą savininkui yra aktualus ir reikšmingas apie būsimus padarinius juridiniam asmeniui. Esant sunkiai įmonės finansinei

padėčiai, įmonės savininkam turi būti suteikta galimybė, įvertinti įmonės perspektyvas atsiskaityti su kreditoriais prieš pradedant spręsti klausimą dėl bankroto bylos iškėlimo.[39]

Reikėtų pritarti susiformulavusiai teismų praktikai. Siekiant inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka turi būti numatyta įmonės vadovo pareiga gauti iš įmonės savininko sutikimą. Tokiu būdu būtų suteikta įmonės savininkui galimybė imtis priemonių atsiskaityti su kreditoriais ir išvengti bankroto bylos iškėlimo. ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalis turėtų būti papildoma, numatant pareigą įmonės vadovui gauti iš įmonės savininko sutikimą. Todėl siūloma pakeisti ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalį, kuri galėtų būti išdėstyta taip: „Jei įmonė negali ir negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais), įmonės vadovas **gavęs iš įmonės savininko (savininkų) sutikimą, įmonės** savininkas (savininkai), numatę siekti kreditorių sutikimo, kad bankroto procesas vyktų ne teismo tvarka, siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka privalo pranešti raštu kiekvienam kreditoriui, kartu nurodydami kreditorių susirinkimo datą ir vietą“.

Kitoje byloje ginčas kilo dėl to, kad dalis įmonės savininkų inicijavo įmonės bankroto procesą ne teismo tvarka, pieš tai neinformavę ir negavę likusių savininkų sutikimo. Pareiškėjas teigė, kad toks bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimas neatitinka šios bankroto procedūros tikslo, esmės ir pažeidžia įmonės savininkų teises ir teisėtus interesus. Įmonė, kuri susidūrė su finansiniais sunkumais, įmonės savininkai (akcininkai) turi turėti galimybę įvertinti įmonės perspektyvas su kreditoriais prieš pradedant bankroto procedūrą neteismine tvarka. Teismas konstatavo, kad pareiškėjas pagrįstai prašo panaikinti kreditorių susirinkimo nutarimą, kuriuo buvo nuspręsta pradėti bankroto procedūras ne teismo tvarka, nes sprendimas priimtas pažeidus ĮBĮ neteisminės bankroto procedūros iniciavimo tvarką, visų savininkų (akcininkų) neinformavus apie siūlymą vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka. Šie procedūriniai pažeidimai yra esminiai, nes svarstomo klausimo pobūdis, jo sukeliamos teisinės pasekmės pažeidė likusių akcininkų teises, kurie neturėjo teisės įvertinti įmonės perspektyvų dėl neteisminės bankroto procedūros taikymo, negalėjo teikti savo argumentų ir įrodymų.[40] Šiai teismo pozicijai pritartina, įmonė savininkas inicijuojantis bankroto procedūras, turi pareigą gauti iš visų įmonės savininkų sutikimą bankroto procesą vykdyti neteismine tvarka.

Apibendrinus galima teigti, kad įmonės vadovas, kuris siekia inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka, pieš tai turi pareigą gauti iš įmonės savininko sutikimą, šiai procedūrai pradėti. Jei dalis įmonės savininkų inicijavo įmonės bankroto procesą ne teismo tvarka, pieš tai turi pareigą informuoti ir gauti sutikimą iš likusių įmonės savininkų.

---

[39] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-632-178/2015,“ prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1023464

[40] “Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1320-153/2016, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/228992814230580/2-1320-153/2016

ĮBĮ nenumato galimybės kreditoriams inicijuoti bankroto proceso ne teismo tvarka. Bankroto procese teismine tvarka kreditoriai gali pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo. Todėl gali kilti klausimas, kodėl bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimo teisė nėra suteikta kreditoriams? Manytina, kad neteisminio bankroto inicijavimo teisė nėra suteikta kreditoriams todėl, kad kreditoriai neturi pakankamai apie įmonės finansinę būklę pagrindžiančių įrodymų. Įmonės vadovas, savininkas (savininkai) geriausiai žino įmonės finansinę padėtį ir įvertinęs, kad įmonė negali ar negalės toliau vykdyti finansinių įsipareigojimų gali siūlyti kreditoriams pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka. Be to, bankroto procesas ne teismo tvarka yra taikus, pozityvus būdas išspręsti įmonės nemokumo problemas. Tarp įmonės vadovų ir kreditorių turi būti tarpusavio pasitikėjimas, neturi būti įžvelgiama vadovo tyčios dėl įmonės nemokumo. Neteismine tvarka bankroto procesas vykdomas taikiu būdu, ne dėl įmonės vadovo netinkamos veiklos, bet dėl to, kad įmonės nemokumui galėjo turėti įtakos šalies ekonominė padėtis, pasikeitusi rinka, verslo partnerių nemokumas (gal nesąžiningumas) ir kitos nenumatytos priežastys, kurios įvyko nepriklausomai nuo vadovo valios. Nepaisant to, kad inicijavimo teisė suteikta įmonės vadovui, savininkui, tačiau sprendimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priima kreditoriai. Būtent kreditoriams suteikta teisė sutikti ar nesutikti pradėti bankroto procesą neteismine tvarka. Todėl manytina, kad įstatymų leidėjas nesuteikė teisės kreditoriams inicijuoti bankroto bylą, siekiant apsaugoti bankrutuojančios įmonės interesus.

ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad įmonės vadovas, savininkas (savininkai) apie „siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka privalo pranešti raštu kiekvienam kreditoriui, kartu nurodydami kreditorių susirinkimo datą ir vietą“[41]. ĮBĮ 12 straipsnio 3 dalyje nėra imperatyviai numatyta, prieš kiek laiko įmonės vadovas, savininkas (savininkai) turi informuoti kreditorius apie kreditorių susirinkimą dėl bankroto proceso vykdymo ne teismo tvarka. Vienoje apeliacinio teismo byloje buvo nustatyta, kad kreditorė apie rengiamą kreditorių susirinkimą sužinojo tą pačią dieną, kurią ir įvyko susirinkimas. Bylos medžiaga patvirtina, kad pareiškėja apie kreditorių susirinkimą elektroniniu paštu buvo informuota tą pačią dieną, kurią ir įvyko susirinkimas ankstyvą rytą. Net jeigu bendrovės elektroniniu paštu pusę septintos ryto gautas elektroninis laiškas iškart buvo perskaitytas, pasiruošimui dešimtą valandą vyksiančiam kreditorių susirinkimui ir dalyvavimui jame pareiškėja turėjo tik kelias valandas. Teismas konstatavo, kad laikotarpis apie šaukiamą kreditorių susirinkimą turi būti protingas bei pakankamas, kad kreditoriai galėtų tinkamai pasiruošti ir dalyvauti šiame susirinkime. Jeigu kreditorius informuojamas likus kelioms valandoms iki susirinkimo pradžios, laikytina, kad tai

[41] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.

yra ypatingai trumpas terminas ir informavimo pareiga yra iš esmės pažeista.[42] Kreditorių lygiateisiškumo principas reikalauja, kad visi kreditoriai būtų tinkamai informuoti apie šaukiamą kreditorių susirinkimą. Minėtoje byloje apeliantė teigė, kad kreditorės dalyvavimas kreditorių susirinkime nebūtų daręs įtakos nutarimo priėmimui, nes kreditorinis reikalavimas sudaro labai mažą dalį visų reikalavimų atžvelgiu. Teismas pažymėjo, kad kreditorių informavimo reikalavimas apie rengiamą susirinkimą negali būti pažeistas, vien dėl to, kad kreditorinio reikalavimo dydis įmonei skolininkei nėra didelis ir tai neturės įtakos priimant sprendimą dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka. ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies nuostatos draudžiančios pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka esant pareikštiems turtiniams reikalavimams teismuose nesieja su pareikštų reikalavimų dydžiu ir jų procentine išraiška bendrame kreditorių reikalavimų sąraše.[43] Vadinasi, visi įmonės kreditoriai per protingą terminą turi būti informuojami apie rengiamą kreditorių susirinkimą, nepaisant jų kreditorinio reikalavimo dydžio.

ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalis imperatyviai numato pareigą apie siūlymą bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka informuoti kiekvieną kreditorių. Pranešime turi būti nurodyta kreditorių susirinkimo data bei vieta. Šis informavimas yra svarbus dėl to, kad vykdant bankroto procesą teismine ir neteismine tvarka skiriasi kreditorių teisių ir pareigų mastas, bankroto procesą teismo tvarka vykdo teismas, o neteisminį procesą kontroliuoja kreditorių susirinkimas, įgyvendindamas teismo funkcijas [44]. Todėl yra svarbu informuoti kreditorius, nes bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka kreditorių susirinkimui pavesta vykdyti teismo kompetencijai skirtus klausimus. Nuo kreditorių susirinkimo priimtų sprendimų priklausys tolimesnis bankroto proceso ne teismo tvarka vykdymas ir sėkmė.

Privaloma informuoti kreditorius, net ir tuos, kurių mokėjimų terminai dar nėra suėję. Apie siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka turi būti informuojami visi kreditoriai, ne pranešimo dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka siuntimo dieną, bet nutarimo dėl bankroto procedūros vykdymo ne teismo tvarka priėmimo dieną turintys reikalavimą įmonei, įskaitant ir kreditorius, kurių mokėjimo terminai dar nepasibaigę[45]. Pasitaiko atvejų, kai pateikiamas netikslus kreditorių sąrašas, neįtraukiami visi reikalavimo teisę turintys kreditoriai. Vienoje iš Lietuvos apeliacinio teismo bylų pareiškėjai kreipėsi dėl kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Pareiškėjai teigė,

[42] "Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1432-823/2016," prieiga per internetą: http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d3918d15-ee88-4c90-991d-c24424f9639b
[43] *Ibid.*
[44] "Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-3944-562/2016, " prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/144427137099527/2-3944-562/2016
[45] "Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-866-823/2016," prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1244279

kad apie vyksiantį kreditorių susirinkimą nebuvo pranešta kiekvienam UAB „Nolita“ kreditoriui, nes susirinkimo iniciatorius vadovavosi ne kreditorių susirinkimo sušaukimui aktualiu, o pasenusiu, kreditorių sąrašu. Tokiu būdu yra pažeidžiama kreditorių informavimo pareiga, numatyta ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalyje, todėl kreditorių susirinkimas negali būti laikomas teisėtu. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmos instancijos teismo sprendimui, kad apeliantė ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą pareigą įgyvendino netinkamai. Inicijuodama bankroto procesą ne teismo tvarka bei informuodama apie kreditorių susirinkimą rėmėsi neaktualiu beveik metų senumo kreditorių sąrašu, tokiu būdu neinformavo daugelio kreditorių. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad UAB „Nolita“ informuodama kreditorius apie siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka pagal neaktualų sudarytą kreditorių sąrašą, turėjo suvokti, kad galimai bus informuoti ne visi kreditoriai, kurie turėjo reikalavimo teisę pranešimo siuntimo dieną, bei, kad tokiu būdu bus pažeista ĮBĮ 12 straipsnyje įtvirtinta privaloma kreditorių informavimo tvarka.[46] Vadinasi, įmonės vadovas, savininkas inicijuodamas bankroto procesą neteismine tvarka turi informuoti kreditorius apie rengiamą kreditorių susirinkimą pagal aktualų kreditorinių reikalavimų sąrašą.

Pasitaiko atvejų, kai kreditorius nėra informuojamas apie rengiamą kreditorių susirinkimą, nes įmonė netinkamai tvarko apskaitos duomenis. Vienoje iš apeliacinio teismo bylų hipotekos kreditorius nebuvo informuotas apie siūlymą iškelti BUAB „Kartotinis“ bankroto bylą ne teismo tvarka ir nebuvo šaukiamas į kreditorių susirinkimą, todėl neturėjo galimybės balsuoti. Apeliantė teigė, kad hipotekos kreditorius AB DNB bankas nebuvo informuotas apie kreditorių susirinkimą, kuriame buvo nutarta BUAB „Kartotinis“ bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, nes hipotekos kreditoriaus duomenų nebuvo BUAB „Kartotinis“ buhalterinės apskaitos programoje.[47] „BUAB „Kartotinis“ nebuvo sudariusi paskolos sutarties, laidavusi ar dar kitaip įsipareigojusi pareiškėjui. Pasak apeliantės, BUAB „Kartotinis“ vadovas nepranešė pareiškėjui apie ketinamą šaukti kreditorių susirinkimą dar ir dėl to, kad šiai dienai nėra pakeista įkeisto nekilnojamo turto hipotekos sutartis“[48]. Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad apeliantės pateiktos aplinkybės nepaneigia ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos pareigos neįvykdymo. Apie siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka turi būti informuojami visi įmonės kreditoriai, nutarimo dėl bankroto procedūros vykdymo ne teismo tvarka priėmimo dieną turintys kreditorinį reikalavimą įmonei. Kreditoriaus, kuris turi reikalavimą įmonei, turi būti informuojamas apie siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, kreditoriaus informavimo teisė jokiu būdu neturi priklausyti nuo to, ar kreditorius yra įtrauktas į įmonės

[46] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-866-823/2016,“ *supra* note 45.
[47] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-1338-823/2016 ,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/691770979902/e2-1338-823/2016
[48] *Ibid.*

buhalterinės apskaitos programą. Kadangi įmonės subjektai apskaitą tvarko savarankiškai ir vien tik tam tikrų duomenų neįvedimas į įmonės buhalterinės apskaitos programą negali įtakoti trečiųjų asmenų teisių ar teisėtų interesų.[49] Vadinasi, apie siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka turi būti informuojami visi įmonės kreditoriai, įskaitant ir tuos kreditorius, kurių mokėjimo terminai dar nepasibaigę. Kreditoriaus teisė dalyvauti kreditorių susirinkime negali būti paneigta bankrutuojančios įmonės netinkamu buhalterinės paskaitos tvarkymu.

Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į kreditorių informavimo tvarką, kai norima bankroto procesą pradėti individualiai įmonei. Kadangi, individuali įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo į bankroto bylą turi būti įtraukiami, ne tik įmonės skolininkės kreditoriai, bet ir įmonės savininko kreditoriai. Vadinasi, norint pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka turi būti informuoti ir įmonės savininko kreditoriai, nes jie turi lygiai tokias pačias teises, kaip ir įmonės kreditoriai. Šiems kreditoriams nesuteikus galimybės pareikšti nuomonės dėl bankroto bylos iškėlimo, įmonės kreditoriai taptų pranašesni už įmonės savininko kreditorius, būtų pažeistos kreditorių teisės ir teisėti interesai.[50]

Apibendrinus darytina išvada, kad bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimo teisė suteikta įmonės vadovui, savininkui (savininkams). Tačiau atsižvelgiant į teismų formuluojamą praktiką, įmonės vadovui siekiant inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka turi būti nustatyta pareiga gauti iš įmonės savininko susitikimą. Jei įmonė turi kelis savininkus, savininkas, kuris siekia inicijuoti bankroto procedūrų vykdymą ne teismo tvarka, turi pranešti likusiems įmonės savininkams. Įmonės vadovas, savininkas turi pareigą tinkamai informuoti visus įmonės kreditorius apie rengiamą susirinkimą, kuriame bus sprendžiamas klausimas dėl bankroto procedūrų ne teismo tvarka pradėjimo.

2.2. Bankroto proceso ne teismo tvarka iškėlimo pagrindas ir sąlygos

Bankroto procedūra ne teismo tvarka gali būti pradėta, kai įmonė negali ir negalės atsiskaityti su kreditoriais. Tai pagrindas pradėti inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka. Šis pagrindas siejamas su įmonės nemokumu. Įmonės nemokumas – tai būsena, kai įmonė negali atsiskaityti su kreditoriais laiku ir kai įmonės įsipareigojimai viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės[51]. Įmonės nemokumas skirtingai nei bankroto procesą vykdant teismine tvarka nėra įrodinėjamas, jį konstatuoja įmonės vadovas, savininkas (savininkai), jie kreipiasi į kreditorius dėl galimybės pradėti įmonės bankroto procesą ne teismo tvarka. Įmonės vadovas, savininkas (savininkai) žino daugiausiai apie įmonės finansinę būklę, jeigu išanalizavus įmonės finansinės

[49] "Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-1338-823/2016 ," *supra* note 47.
[50] "Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-1471-253/2015," prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/75555650640651/e2-1471-253/2015
[51] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.

atskaitomybės dokumentus paaiškėja, kad įmonė nebevykdo finansinių įsipareigojimui ir toliau nebegalės jų ateityje vykdyti, šie subjektai apie siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka turi parnešti visiems įmonės kreditoriams.

Prieš priimant sprendimą inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka, įmonė turi atitikti ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje yra nustatytas sąlygas. Įmonei „teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais“ ir „jei iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus“[52]. Vadinasi, bankroto procedūros ne teismo tvarka gali būti pradėtos, jei nekyla turtinių ginčų tarp įmonės skolininkės ir kreditorių. Pareiga užtikrinti, kad būtų laikomasi įstatymo reikalavimų, kreditorių lygiateisiškumo principo, informacijos suteikimo apie įmonės kreditorines, debitorines skolas , įmonės turtą, tenka įmonės vadovui, savininkui (savininkams)[53]. Manytina, kad įmonės vadovui, savininkui (savininkams) tokia pareiga yra suteikta todėl, kad bankroto procesas ne teismo tvarka yra pagrįstas tarpusavio pasitikėjimu ir tikėjimu, kad pavyks bankroto procedūras atlikti patiems ir nereikės teismo pagalbos ir įsikišimo. Todėl įmonės vadovas, savininkas (savininkai) turi laikytis įstatymo reikalavimų, kreditoriams suteikti reikalingą informaciją, nes tik tokiu būdu gali būti pasiektas susitarimas bankroto procedūras atlikti patiems. Tokios pareigos suteikimas vertinamas teigiamai, jei bankroto proceso iniciatorius neįvykdė įstatymų reikalavimų, proceso skaidrumo, neužtikrino kreditorių lygiateisiškumo, gali kilti teisiniai ginčai, kas lemtų kreditorių nepritarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka ir šio proceso negalimumą.

Norint pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka, įmonė turi atitikti abi įstatyme numatytas sąlygas. Pirmoji sąlyga – įmonei „teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais“[54]. Jeigu inicijuojant bankroto procesą ne teismo tvarka, kyla ginčų dėl turtinio reikalavimo egzistavimo ar jo dydžio, įmonė neatitinka ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies nustatytų imperatyvių sąlygų, bankroto procesas neteismine tvarka negalimas. Vadinasi, jei norima pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka, tarp įmonės skolininkės ir kreditorių neturi būti kilusių teisinių ginčų. Kreditoriai turi sutarti, kad bankroto procedūras ne teismo tvarka atliks patys. Ši sąlyga yra pakankamai griežta, nes dažniausiai tarp įmonės, kuri turi finansinių sunkumų ir kreditorių, jau yra kilę turtiniai ginčai.

[52] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[53] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1635-157/2016,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/82902580024583/2-1635-157/2016
[54] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *op. cit.*

Antroji sąlyga – „iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus“[55]. „Išieškojimu laikytina visa civilinio proceso stadija nuo vykdomojo dokumento pateikimo antstoliui iki vykdomosios bylos užbaigimo CPK nustatytais atvejais“[56]. Vienoje iš bylų kilo ginčas dėl kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Pareiškėja teigė, kad nutarimas priimtas neteisėtai, nes įmonė neatsiskaičius su hipotekos kreditoriumi buvo pateiktas prašymas notarui dėl vykdomojo įrašo išdavimo ir tai pažeidžia ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalį. Teismas nutarė, kad įmonės skolininkės žinojimas apie tai, kad kreditorius pateikė prašymą dėl vykdomojo įrašo išdavimo, nelemia skolininko nesąžiningumo ar piktnaudžiavimo tam tikromis teisėmis. Hipotekos kreditoriaus pateiktas prašymas notarui dėl vykdomojo įrašo išdavimo, nelaikytinas vykdomasis dokumentas, šiuo dokumentu nėra vykdomi išieškojimai. Todėl kreditorių susirinkimo sprendimas pradėti bankroto procedūras ne teismo tvarka buvo teisėtas.[57] Galima teigti, kad ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies nuostata nebūtų pažeista, jeigu įmonė skolininkė atsiskaitė su kreditoriumi, kurio naudai buvo išduotas teismo įsakymas, arba kreditorius iki kreditorių susirinkimo, kuriame bus sprendžiamas klausimas dėl įmonės bankroto proceso vykdymo ne teismo tvarka, nepradėjo išieškojimo pagal teismo išduotą įsakymą[58].

Vienoje iš apeliacinio teismo bylų apeliantas teigė, kad ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalis nelaikytina imperatyvia teisės norma, nes aiškinant ją lingvistiškai, dispozicijoje naudojamas žodis „gali“ nėra imperatyvaus, įsakmaus pobūdžio. Teisėjų kolegija sutiko su apelianto teiginiu, jog žodis „gali“ paprastai nėra suprantamas, kaip apibūdinantis imperatyvų nurodymą. Tačiau analizuojama ĮBĮ norma yra sudaryta iš dviejų struktūrinių dalių. Apeliacinės instancijos teismas išaiškino ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies normą ir nustatė, kad „pirmoji dalis nustato, kad įstatymas leidžia ūkinių santykių dalyviams pabaigti nemokios įmonės veiklą pasirenkant bankroto procedūrą, vykdytiną ne teismo tvarka. Bet ši galimybė suteikiama tik toms įmonėms, kurios atitinka dvi minimoje normoje įtvirtintas sąlygas, įvardijamas antroje teisės normos dalyje ir kurių nepaisymas daro negalimą pirmoje normos dalyje pateiktą įstatymo leidėjo leidimą. Antroji normos dalis, įtvirtinanti sąlygas, kurioms esant galima pradėti bankroto procesą ne teisimo tvarka, negali būti suprasta kitaip nei privalomai vykdytina. Tai yra aiškus imperatyvas ūkinių santykių dalyviams“[59]. Taigi, tesimas konstatavo, kad ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta

[55] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[56] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1284-180/2015, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/175204460553377/2-1284-180/2015
[57] “Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-433-198/2016, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/259404762478704
[58] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje,“ *supra* note 42.
[59] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1707/2012, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/54049320566728/2A-1707/2012

norma yra imperatyvi. Bankroto procedūros ne teismo tvarka gali būti pradėtos vykdyti tik tada, jeigu bankrutuojanti įmonė atitinka ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje nustatytas abi sąlygas[60].

Apibendrinus galima teigti, kad bankroto procedūros ne teismo tvarka gali būti pradėtos vykdyti, jei yra dvi sąlygos: teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, ir jei iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus. Tačiau ar šių gana griežtų sąlygų nustatymas „neužkerta kelio“ bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka? Atsižvelgiant į tai, kad bankroto procedūros ne teismo tvarka vykdomos itin retai, teismų darbo krūvį ir ilgėjančią bankroto bylų nagrinėjimo trukmę, manytina, kad reikėtų švelninti šias sąlygas.

Bankroto procesas ne teismo tvarka gali būti pradėtas, kai kreditoriai įgyvendina autonomiją ir savo valia atsisako teismo atliekamų administravimo procedūrų ir visus teismo kompetencijai skirtus klausimus sprendžia patys[61]. Todėl manytina, jei kreditoriai išreiškė valią bankroto procedūras vykdyti neteismine tvarka, įmonei teismuose pareikšti turiniai reikalavimai, ar vykdomi išieškojimai pagal vykdomuosius dokumentus neturėtų būti kliūtis pradėti bankroto procesą ne tesimo tvarka. Pagrindinis bankroto proceso tikslas yra patenkinti kreditorių reikalavimus. Jeigu įmonės vadovas, savininkas (savininkai) inicijavo bankroto procesą neteismine tvarka ir dauguma kreditorių pritarė šiam sprendimui, ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje numatytos neturėtų drausti pradėti šį procesą. Svarbiausia neteisminio bankroto proceso sąlyga turėtų būti ta, kad įmonės vadovas, savininkas (savininkai) ir kreditoriai išreiškė valią ir jaučiasi pajėgūs bankroto procedūras atlikti patys[62]. Šios įstatyme numatytos imperatyvios sąlygos turėtų būti švelninamos. Jei kilę turtiniai ginčai tarp įmonės ir kreditorių būtų išnagrinėti teisme, o įsiteisėjęs teismo sprendimas ar vykdomasis dokumentas būtų perduodamas kreditorių susirinkimui, būtų suteikta galimybė įmonei bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Manytina, kad šių sąlygų draudžiančių pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka nustatymas gali pažeisti kreditorių teises ir interesus. Jei kreditoriai balsų dauguma išreiškė valią pradėti bankroto procedūras ne teismo tvarka, tačiau egzistuoja sąlygos draudžiančios pradėti šį procesą, būtų paneigiama didžiosios dalies kreditorių valia. Panaikinus šį kreditorių sprendimą, įmonės bankroto bylą būtų nagrinėjama teismine tvarka, šis procesas užtruktų žymiai ilgiau, pareikalautų didesnių administravimo išlaidų. Taigi, šių sąlygų draudžiančių pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka nustatymas prieštarautų bankroto proceso tikslui, pradėjus bankroto procesą teismine tvarka bankroto procedūros užtruktų ilgiau, pareikalautų daugiau išlaidų, kas lemtų

[60] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1707/2012, “ *supra* note 59.
[61] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, supra* note 2, 284.
[62] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, op. cit.,* 287-288.

mažesnę tikimybę didžiajai daliai kreditorių patenkinti savo reikalavimus. Todėl manytina, kad įstatymų leidėjas turėtų nustatyti lankstesnį ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies reglamentavimą, kuris suteiktų didesnę galimybę pradėti bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.

Gali kilti klausimas, ar galimas bankroto proceso neteismine tvarka laikinas sustabdymas? Jei kreditorių susirinkimas pradėjo svarstyti klausimą dėl įmonės bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka, tačiau paaiškėja, kad yra kilę turtiniai ginčai ar buvo pradėtas išieškojimas pagal vykdomuosius dokumentus. Ar gali būti šios procedūros laikinai sustabdytos, kol kreditorių susirinkimas priimtų sprendimą dėl bankroto proceso vykdymo ne teismo tvarka?

Bylų teismuose, kuriose pareikšti turtiniai reikalavimai įmonei, bei išieškojimas pagal vykdomuosius dokumentus galėtų būti sustabdomas, kol kreditorių susirinkimas priimtų racionalų sprendimą dėl bankroto proceso vykdymo ne teismo tvarka. Įmonei būtų suteikta daugiau šansų pasinaudoti bankroto proceso vykdomo ne teismo tvarka galimybėmis. Jeigu kreditorių susirinkimas priimtų palankų sprendimą, prasidėtų bankroto procesas neteismine tvarka. Teisiniai ginčai kilę tarp įmonės ir kreditorių galėtų būti išnagrinėti teisme, o įsiteisėjęs teismo sprendimas ar vykdomasis dokumentas būtų perduodamas kreditorių susirinkimui. Panaši praktika nustatyta Europos Komisijos rekomendacijoje, kurioje yra numatyta galimybė laikinai sustabdyti vykdymo užtikrinimo priemones, kurių prašė kreditoriai, kol vyksta derybos dėl restruktūrizavimo plano priėmimo[63]. Laikinas sustabdymas užtikrintų sėkmingai įgyvendinti įmonės restruktūrizavimo procedūrą. Todėl manytina, kad laikinas sustabdymas galėtų būti pritaikytas ir bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka.

Siekiant palyginti ir įvertinti Lietuvoje galiojančias ĮBĮ nuostatas dėl sąlygų pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka, bus remiamasi užsienio valstybių teisės aktais reglamentuojančiais bankroto procesą. Analizuojamas bankroto procesas Anglijos ir Velso, Portugalijos, Italijos valstybėse.

Anglijos ir Velso teisėje bankroto samprata apibūdinama, kaip neturėjimas pakankamai lėšų skoloms padengti, arba negalėjimas grąžinti skolų, suėjus grąžinimo terminui[64]. Bankroto procesą reglamentuoja Bankroto įstatymas bei Bankroto taisyklių įstatymas. Anglijos ir Velso bankroto įstatymas numato galimybę įmonei jau susiduriančiai su finansiniais sunkumais, susitarti su kreditoriais, kad šie sutiktų gauti mažesnę kreditorinio reikalavimo dalį ir taip išsaugoti įmonės veiklą bei išvengti bankroto proceso. Toks susitarimas gali vykti tiek oficialiai, tiek neoficialiai. Oficialus susitarimas yra privalomas visiems kreditoriams, neoficialus – nėra

[63] Europos Komisijos 2014 m. kovo 12 d. rekomendacija dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą, *supra* note 30.
[64] Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. Bankrotas – Anglija ir Velsas, žiūrėta 2016 10 21, http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_eng_lt.htm

privalomos.[65] Nepavykus įmonei ir kreditoriams susitarti taikant šiuos būdus, prasideda bankroto procesas. Bankroto procedūros gali vykti dviem būdais: savanoriškas arba priverstinis likvidavimas[66]. Savanoriškame likvidavimo procese teismas nedalyvauja. Šis būdas gali būti, kaip atitikmuo Lietuvoje vykdomam bankroto procesui ne teismo tvarka, nes abiejuose procesuose teismas nedalyvauja. Išskiriamos dvi savanoriško likvidavimo procedūrų rūšys, kai: įmonė neturi finansinių įsiskolinimų arba kai įmonė turi finansinių įsipareigojimų[67]. Šiam baigiamajam darbui yra aktualus įmonių, kurios turi finansinių sunkumų bankroto procesas, todėl bus analizuojama tik šiuo aspektu. Norint pradėti savanorišką likvidavimo procedūrą, priimama speciali rezoliucija, kurioje nurodoma, kad įmonė negali toliau tęsti savo veiklos ir negali vykdyti finansinių įsipareigojimų, todėl nutaria siekti įmonės bankroto.[68] Kaip ir Lietuvoje, turi būti sušauktas kreditorių susirinkimas, paskiriamas administratorius, kuris vykdys bankroto procedūrą. Prasidėjus bankroto procesui įmonė valdymas perduodamas administratoriui, įsigalioja moratoriumas, dėl kurio kreditoriai nebegali pareikšti įmonei turtinių reikalavimų[69]. Galima teigti, kad pagrindas pradėti savanorišką bankroto procesą yra įmonės negalėjimas įvykdyti finansinių įsipareigojimų. Skirtingai nei Lietuvos teisiniame reglamentavime, nėra numatytų sąlygų susijusių su turtiniais ginčais, kuriems egzistuojant bankroto procesas taptų negalimas.

Darytina išvada, kad Anglijos ir Velso teisėje savanoriškas bankroto procesas gali būti pradėtas, kai įmonė yra nemoki ir nebegali įvykdyti finansinių įsipareigojimų. Nėra numatytų sąlygų, kad įmonė negalėtų pasinaudoti savanorišku bankroto procesu, jei tarp įmonės ir kreditorių yra kilę turtiniai ginčai. Todėl galima teigti, kad yra suteiktos palankesnės sąlygos neteisminiam bankrotui pradėti.

Italijos teisėje įmonės nemokumas apibūdinamas situacija, kai įmonė nebegali įvykdyti savo finansinių įsipareigojimų[70]. Italijos teisinėje sistemoje bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka nėra numatyta, tačiau yra numatytos dviejų rūšių procedūros, kurios taikomos prieš iškeliant bankroto bylą teisme. Vienas iš būdų, kai neteisminis susitarimas tarp įmonės ir jos kreditorių, įmonė toliau tęsia savo veiklą, tačiau tam tikras įmonės turtas yra perduodamas kreditoriams, pratęsiamas skolų grąžinimo terminas, arba įmonė skolininkė susitaria su kreditoriais, kad šie atsisakys savo kreditorinių reikalavimų ir (arba) palūkanų. Kitas būdas, kai

[65]Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. Bankrotas – Anglija ir Velsas, *supra* note 64.
[66]Companies House, " Liquidation and Insolvency, " žiūrėta 2016 10 21, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/533389/GPO8_Liquidation_and_Insolvency_v3.12-ver0.3.pdf
[67]*Ibid.*
[68] *Ibid.*
[69] Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. Bankrotas – Anglija ir Velsas, *op. cit.*
[70] Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. Bankrotas –Italija, žiūrėta 2016 10 21, http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ita_lt.htm

įmonė pateikia kreditoriams skolų grąžinimo planą, kurį turi patvirtinti teismas. Jei planas yra patvirtinamas, įmonė kontroliuoja savo turtą bei tęsia savo veiklą, kurią prižiūri administratorius. Jeigu skolų grąžinimo plano teismas nepatvirtina, pradedamos bankroto procedūros.[71] Šis būdas yra panašus į Lietuvoje taikomą įmonės restruktūrizavimą. Panašiausias būdas bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka yra, kai įmonė skolininkė susitaria kreditoriais dėl skolų grąžinimo. Šiuo būdu įmonė skolininkė atsiskaito su kreditoriais, suteikiama galimybė toliau tęsti savo veiklą ir išvengti brangiai kainuojančių bankroto procedūrų. Jeigu nėra laikomasi susitarimo su kreditoriais, išlieka galimybė kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo.

Portugalijos įstatymai nemokumą reglamentuoja, kaip skolininko negalėjimas įvykdyti finansinių prievolių, pasibaigus mokėjimo terminui. Įmonės bankroto procedūros vyksta teismine tvarka, tačiau yra numatytas neteisminis sutaikymo procesas.[72] Taikant šį būdą siekiama, kad įmonė ir kreditoriai susitartų dėl realaus skolų grąžinimo. Šią procedūrą vykdo speciali institucija, Mažų ir vidutinių įmonių ir investicijų paramos institutas[73]. Lietuvoje neteisminį bankroto procesą vykdo kreditorių susirinkimas bei administratorius. Nėra sukurto specialaus subjekto, kuris padėtų įgyvendinti neteisminį bankroto procesą. Vykdant bankroto procesą ne teismo tvarka yra labai svarbus pasitėjimas tarp bankroto administratoriaus ir kreditorių susirinkimo. Nuo jų priklauso bankroto proceso eiga ir sėkmė. Jeigu būtų sukurta speciali institucija, kuri tarpininkautų vykdant bankroto procedūras ne teismo tvarka, galbūt mažiau kiltų ginčų tarp kreditorių ir bankroto procesas vyktų efektyviau.

Taigi, pagrindas pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka, įmonės negalėjimas atsiskaityti su kreditoriais. Tačiau šio pagrindo nepakanka, kad įmonės vadovas, savininkas (savininkai) galėtų pradėti inicijuoti neteisminį bankroto procesą. ĮBĮ 12 straipsnis imperatyviai numato sąlygas, kurias turi atitikti įmonė, norinti pradėti šį bankroto procesą. Tarp įmonės ir kreditorių neturi būti kilusių turtinių ginčų bei nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus. Tai pakankamai griežtos sąlygos, jei tarp įmonės ir kreditorių yra kilę turtiniai ginčai, pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka tampa neįmanoma. Norint paskatinti bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, manytina, kad reikėtų numatyti lankstesnes sąlygas pradėti ši procesą. Siūlytina, kad kilę turtiniai ginčai tarp įmonės ir kreditorių būtų išnagrinėti teisme, o įsiteisėjęs teismo sprendimas ar vykdomasis dokumentas būtų perduodamas kreditorių susirinkimui.

Išanalizavus pasirinktų užsienio valstybių bankroto proceso vykdymą, paaiškėjo, kad tokio analogiško bankroto proceso būdo, kaip Lietuvoje nėra. Todėl atsižvelgiant į kitų valstybių

[71] Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. Bankrotas –Italija, *supra* note 70.
[72] Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. Bankrotas –Portugalija, žiūrėta 2016 10 23, http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_por_lt.htm
[73] *Ibid.*

praktiką bankroto procese, darytina išvada, kad Lietuvoje taikomas įstatyminis reglamentavimas nėra pakankamai lankstus ir nesuteikia galimybių įmonei ir kreditoriams susitarti dėl skolų grąžinimo bei išvengti bankroto bylos iškėlimo teisme.

2.3. Nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimas

Jeigu įmonės vadovas, savininkas (savininkai) mato, kad įmonė negali ir negalės toliau vykdyti finansinių įsipareigojimų ir atitinka ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, gali būti šaukiamas kreditorių susirinkimas. Kaip matyti iš ĮBĮ 12 straipsnio 3 dalies, kreditorių susirinkimas gali būti šaukiamas ne vėliau kaip per 20 dienų nuo pranešimo apie kreditorių susirinkimo šaukimą išsiuntimo dienos[74]. Įstatymas numato maksimalų terminą, per kurį turi įvykti kreditorių susirinkimas. Šis įvykis svarbus, nes nuo kreditorių susirinkimo sprendimo priklausys, ar įmonė galės bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka.

Kreditorių susirinkime turi būti priimtas nutarimas dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka. Kreditoriai gali priimti sprendimą: sutikti bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka, arba priimti neigiamą sprendimą, kuris lemtų bankroto proceso ne teismo tvarka negalimumą. Šis sprendimas yra labai svarbus įmonei, nes nuo to priklausys, kaip bus vykdomos bankroto procedūros, teismine ar neteismine tvarka. Nutarimui bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka turi atviru balsavimu pritarti „kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 3/4 visų įmonės turimų įsipareigojimų, įskaitant ir tuos, kurių mokėjimo terminai nepasibaigę, sumos, esančios nutarimo priėmimo dieną“[75]. Ankstesnėje įstatymo redakcijoje buvo numatyta, kad nutarimui bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka turi atviru balsavimu pritarti kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 4/5 visų įmonės turimų įsipareigojimų[76]. Siekiant sumažinti teismų darbo krūvį buvo priimtas įstatymo pakeitimas, kuris sumažino kreditorių balsų skaičių iki 3/4. Šis įstatymo pakeitimas suteikė daugiau galimybių įmonei bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.

Kreditorių susirinkimo priimtas sprendimas tampa privalomu visiems įmonės kreditoriams, balsavusiems prieš bei tiems, kurie nedalyvavo susirinkime. Šis sprendimas neturėtų bloginti smulkiųjų įmonės kreditorių padėties. Jei kreditorių susirinkimas įvertinęs įmonės finansinę situaciją, santykius su įmonės vadovais, nemato galimybių įmonės bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka, gali nepriimti nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Toks sprendimas gali pabloginti smulkiųjų kreditorių padėtį. Kadangi, nutarimo priėmimas priklauso nuo įsipareigojimų dydžio kreditoriai, kurie turi didžiąją dalį kreditorinių reikalavimų nulemia, kokiu būdu bus vykdomas bankroto procesas. Todėl gali būti pažeisti

[74] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[75] *Ibid.*
[76] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *Valstybės žinios* 4, 112, (2011).

smulkiųjų kreditorių interesai, nes atsisakius taikyti bankroto procedūras ne teismo tvarka išaugtų administravimo išlaidos ir didelė tikimybė, kad smulkiųjų kreditorių reikalavimai liktų nepatenkinti. Europos Komisijos rekomendacijoje siūloma restruktūrizavimo planui pritarti, kreditorius išrikiuojant pagal kreditorinių reikalavimų eiles. Sprendimus dėl plano tvirtinimo turėtų priimti kreditoriai, kurių reikalavimų suma sudaro daugumą, kiekvienoje kreditorių eilėje[77]. Siekiama, kad nebūtų pažeista smulkiųjų kreditorių ekonominė padėtis bei interesai. Jei kreditoriai nusprendžia nepritari restruktūrizavimo planui, tai gali įtakoti teismo sprendimą patvirtinti restruktūrizavimo planą, kas lemtų įmonės restruktūrizavimo proceso nutraukimą ir bankroto proceso pradėjimą. Šis Europos Komisijos siūlymas galėtų būti pritaikomas ir priimant kreditorių nutarimą dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka. Paskirsčius kreditorių balsus pagal reikalavimų dydį, pradėti bankroto procedūrų vykdymą ne teismo tvarka įtakotų ir smulkieji kreditoriai. Tokiu būdu būtų nepažeista smulkiųjų kreditorių apsauga ir šie galėtų įtakoti kreditorių susirinkimo sprendimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.

Jei kreditorių susirinkimas nepriima nutarimo bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka, kreditoriai, įmonės vadovas, savininkas (savininkai) gali pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo[78]. Kreditoriai pareiškimą gali paduoti nesilaikydami ikiteisminės pranešimo apie ketinimą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo tvarkos numatytos ĮBĮ 6 straipsnio 1 ir 2 dalyje. Jei toks pareiškimas teismui paduodamas ne vėliau, kaip per 30 dienų po įvykusio kreditorių susirinkimo[79]. ĮBĮ numato kreditoriams supaprastintą tvarką kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo.

Labai dažnai teismų praktikoje pasitaiko atvejų, kai kreditoriai nėra patenkinti priimtu nutarimu ir bando jį užginčyti teisme. ĮBĮ ketvirtajame skirsnyje, kuris reglamentuoja bankroto procesą ne teismo tvarka, nėra numatyta kreditorių susirinkimo priimto nutarimo apskundimo tvarka. Todėl manytina, kad turi būti taikomos bendrosios kreditorių nutarimų apskundimo tvarką reglamentuojančios nuostatos, kurios numatytos ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalyje. Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad „vadovaujanti vienu iš pagrindinių bankroto proceso teisės principų – kreditorių autonomijos principu, – nagrinėjant skundus dėl kreditorių susirinkimo nutarimų teisėtumo teismui suteikta teisė kreditorių susirinkimo nutarimus panaikinti tik tuo atveju, jei objektyviais duomenimis nustatoma, jog jie prieštarauja imperatyviosioms ĮBĮ, kitų įstatymų normoms, CK 1.5 straipsnyje įtvirtintiems principams ir dėl to yra pažeidžiami tiek bankrutuojančios įmonės, tiek jos kreditorių grupės, tiek įmonės savininko teisėtus interesus“[80].

[77] Europos Komisijos 2014 m. kovo 12 d. rekomendacija dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą, *supra* note 30.
[78] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[79] *Ibid.*
[80] “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-819-157/2016 , “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/239170296069485/e2-819-157/2016

Kitoje byloje apeliacinis teismas taip pat pažymėjo, kad bankroto proceso teisėtumo kontrolę vykdo teismas, tai apima ir kreditorių susirinkimo priimamų sprendimų atitikties imperatyvioms ĮBĮ ir kitų teisės aktų nuostatoms patikrinimą (ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalis). Teismas įgyvendina šiuos įgaliojimus, nagrinėjant skundus dėl kreditorių susirinkimo nutarimų. Teismas turi patikrinti, ar buvo laikytasi ĮBĮ ir kreditorių susirinkime nustatytos tokio susirinkimo sušaukimo tvarkos, taip pat kreditorių dalyvavimo, numatytos darbotvarkės klausimų nagrinėjimo, balsavimo ir nutarimų priėmimo tvarkos.[81] Užtikrinant viešojo intereso apsaugą, teismo vaidmuo bankroto procese turi būti aktyvus, jis turi ginti ne tik kreditorių interesus, bet ir bankrutuojančios įmonės. Nors kreditoriams suteikta teisė skųsti teismui kreditorių susirinkimo nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, tačiau teismas atsižvelgdamas į kreditoriams suteiktą autonomijos principą, kreditorių susirinkimo nutarimą gali panaikinti tik tuo atveju, kai šis prieštarauja imperatyvioms įstatymo nuostatoms bei gali pažeisti bankrutuojančios įmonės ar kitų kreditorių interesus.

Teismų praktikoje dažnas atvejis, kai kreditorių susirinkimo nutarimas yra priimamas neteisėtai, nes nutarimo priėmimo metu teismuose jau yra pareikšti įmonei turtiniai reikalavimai ar išieškoma pagal vykdomuosius dokumentus. Vienoje iš bylų pareiškėja kreipėsi į teismą su skundu, prašydama panaikinti kreditorių susirinkimo nutarimo dalį, kuria nuspręsta pradėti BUAB „Žemda“ bankroto procesą ne teismo tvarka. Pareiškėja nurodė, kad kreditorių susirinkimas nesilaikė ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies reikalavimų, nes nutarimo priėmimo metu jau buvo kilę teisniai ginčai, kuriuose įmonei buvo pareikšti turtiniai reikalavimai. Nors apeliantė teigė, kad buvo siekta operatyviai inicijuoti ir vykdyti bankroto procesą, nedidinti kreditorinių reikalavimų dydžio, teismas konstatavo, kad šis siekis nepateisina imperatyvios įstatymo normos pažeidimo ir kreditorių susirinkimo nutarimas laikomas priimtu neteisėtai.[82] ĮBĮ 12 straipsnyje yra reglamentuotos imperatyvios nuostatos, jos negali būti pateisinamos, net ir siekiu sustabdyti įmonės didėjančias skolas. Vadinasi, jei kreditorių susirinkimas priima nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, tačiau paaiškėja, kad buvo pareikšti įmonei turtiniai reikalavimai teisme, kas lemia ĮBĮ imperatyvių normų pažeidimą, yra pakankamas pagrindas pripažinti kreditorių susirinkimo nutarimus neteisėtais ir pradėtas bankroto procedūras ne teismo tvarka nutraukti.

Kitoje byloje kilo ginčas dėl kreditorės teisės ginčyti priimtą kreditorių susirinkimo nutarimą, nors kreditorės reikalavimas nėra patvirtintas bankroto byloje, tačiau ši turi teisinį suinteresuotumą dėl iškeltos bankroto bylos. Bylos šalis siejo nuomos teisiai santykiai. Pradėjus

[81] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1240/2014 , “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/98741477082404/2-1240/2014

[82] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-721-381/2016, “ prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1227819

BUAB „Alkida“ bankroto procesą ne teismo tvarka, bankroto administratorius informavo pareiškėją dėl nuomos sutarties nutraukimo, todėl teisinis suinteresuotumas atsakovės bankroto procedūrų teisėtumu pasireiškia per šalis siejančius nuomos teisinius santykius. Nors apeliantė teigė, kad pareiškėja nėra suinteresuota bylos šalis, kadangi nėra atsakovės kreditorė, todėl negali skųsti kreditorių susirinkimo priimto nutarimo, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad kreditorių nutarimų priimtų bankroto procese ne teismo tvarka apskundimo galimybė turėtų būti aiškinama plačiau nei nutarimų, priimtų įprasta tvarka. Bankroto procesas ne teismo tvarka pradedamas kreditorių sprendimu, todėl nėra teisminio patikrinimo ir šis procesas galimas tik egzistuojant ĮBĮ 12 straipsnio sąlygoms. Teismo vertinimu, asmuo, kuris pagrindžia teisinį suinteresuotumą ne teismo tvarka pradėtoje bankroto byloje, turi teisę ginčyti kreditorių nutarimų teisėtumą, kuriuose buvo priimtas sprendimas pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka.[83] Toks teismo sprendimas vertintinas teigiamai, asmuo, kuris pagrindžia teisinį suinteresuotumą ne teismo tvarka pradėtoje bankroto byloje, turi turėti teisę ginčyti kreditorių nutarimų teisėtumą, nes pradėjus bankroto procesą neteismine tvarka, vėliau teismui priėmus palankų kreditorei sprendimą ir patvirtinus reikalavimą, teismo sprendimo vykdymas gali pasunkėti ar tapti neįmanomu.

Jeigu kreditorių susirinkimas priima nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, įmonei įsigalioja teisinės pasekmės: ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalyje, 16 straipsnyje ir 27 straipsnio 2 ir 3 dalyse[84]. Sukeliamos iš esmės tokios pačios teisinės pasekmės, kaip ir įsiteisėjusi teismo nutartis iškelti įmonei bankroto bylą. ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalyje nustato tokias teisines pasekmes: įmonės valdymo organai netenka savo įgaliojimų; draudžiama vykdyti visas finansines prievoles, neįvykdytas iki kreditorių susirinkimo nutarimo vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka priėmimo; nutraukiamas netesybų ir palūkanų už visas įmonės prievoles, tarp jų už išmokų, susijusių su darbo santykiais, pavėluotą mokėjimą, skaičiavimas; įmonė įgyja bankrutuojančios įmonės statusą[85]. Remiantis ĮBĮ 16 straipsniu, nuo kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo dienos laikoma, kad visi bankrutuojančios įmonės skolų mokėjimo terminai yra pasibaigę[86]. ĮBĮ nustatytos pasekmės apsaugo įmonę skolininkę nuo finansinių prievolių didėjimo. ĮBĮ 27 straipsnio 2 ir 3 dalyje numatyta, kad bankroto byla gali būti nutraukta, jei bankrutuojanti įmonė atsiskaito su visais kreditoriais bei pasirašoma taikos sutartis ir teismas ją patvirtina teismas[87]. Bankroto byla vykdoma ne teismo tvarka taip pat gali būti nutraukta egzistuojant šiems pagrindams. Jeigu ginčas išsprendžiamas taikiai įprastine

[83] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-710-241/2016, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/278122164266674/e2-710-241/2016?word=cpk.739
[84] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[85] *Ibid.*
[86] *Ibid.*
[87] *Ibid.*

tvarka teismas turi patvirtinti taikos sutartį, tačiau atsižvelgiant į bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka specifiką, kad šiame procese nedalyvauja teismas, pasirašytą taikos sutartį tvirtina ne teismas, o notaras[88].

Apibendrinus darytina išvada, kad bankroto proceso ne teismo tvarka vykdymas priklauso nuo kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo. Šis bankroto procesas gali vykti, jei tam pritarė didžiąją dalį kreditorinių reikalavimų turintys įmonės kreditoriai. Todėl atsižvelgiant į smulkiųjų kreditorių interesų apsaugą, kreditorių balsai priimant sprendimą dėl bankroto proceso vykdymo ne teismo tvarka galėtų pasiskirstyti pagal reikalavimų dydį. Tokiu būdu būtų apsaugoti ir smulkieji įmonės kreditoriai. Jeigu priimamas nutarimas bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, jis sukelia tokias pačias teisinės pasekmės, kaip ir įsiteisėjusi teismo nutartis iškelti įmonei bankroto bylą. Įmonės valdymo organai netenka savo įgaliojimų, draudžiama vykdyti visas finansines prievoles, bankrutuojanti įmonė praranda teisę savarankiškai dalyvauti teisniuose santykiuose.

3. BANKROTO BYLŲ NAGRINĖJIMAS NE TEISMO TVRAKA

Bankroto proceso ne teismo tvarka eigą ir ypatumus reglamentuoja ĮBĮ 13 straipsnis. Šis straipsnis labai glaustai numato, kaip bus vykdomos bankroto procedūros ne teismo tvarka. Jau pirmoje straipsnio dalyje įtvirtinta, kad bankroto procedūros bus vykdomos vadovaujantis šiuo įstatymu, o teismo kompetencijai skirtus klausimus svarstys ir spręs kreditorių susirinkimas[89]. Tai reiškia, kad ĮBĮ 13 straipsnis reglamentuojama specialias normas, kurios taikomos bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka, tačiau kiti nereglamentuoti klausimai turi būti sprendžiami atsižvelgiant į ĮBĮ bendrąsias nuostatas. Teismas nebėra bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka subjektas. Visos teismui skirtos funkcijos atitenka į kreditorių susirinkimo rankas. Toliau šiame skyriuje bus analizuojama bankroto bylų nagrinėjimo neteismine tvarka ypatumai.

3.1. Administratoriaus skyrimas ir kompetencija

ĮBĮ 13 straipsnio 2 dalis numato, kad bankroto administratorių skiria kreditorių susirinkimas iš asmenų teikiančių bankroto administravimo paslaugas sąrašo[90]. Ankstesnėje įstatymo redakcijoje buvo numatyta, kad administratorių skiria kreditorių susirinkimas vadovaujantis ĮBĮ 11 straipsnio nuostatomis[91]. Po įstatymo pakeitimo ši nuostata buvo pakeista į tai, kad bankroto administratorių kreditorių susirinkimas skiria iš į sąrašą įrašytų asmenų. Vadinasi, kreditorių susirinkimas siūlomą bankroto administratoriaus kandidatūrą skiria vadovaujantis asmenų teikiančių bankroto administravimo paslaugas sąrašu. Šis sąrašas yra

[88] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, supra* note 2, 289.
[89] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.
[90] *Ibid.*
[91] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *TAR*, 15110 (2014).

pateiktas Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos tinklalapyje. Remiantis Įmonių bankroto proceso apžvalga, įmonių bankroto administravimo paslaugas galėjo teikti 513 fizinių asmenų ir 329 juridinių asmenų[92].

Bankroto procesą vykdant teismine tvarka, administratorių parenka teismas naudojantis bankroto administratorių atrankos kompiuterine programa. Kompiuterinė programa užtikrina, kad bankroto administratorius būtų parenkamas atsitiktine tvarka, atsižvelgiant į įmonės dydį ir veiklos ypatumus, bankroto administratorių darbo krūvio tolygumą bei laikantis įstatymuose numatytų draudimų asmeniui administruoti konkrečią įmonę[93]. Skirtingai nei bankroto procesą vykdant teismine tvarka, bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka administratoriaus skyrimui, atrankos kompiuterinė programa nėra taikoma. Kreditorių susirinkimas nusprendžia, kokį administratorių skirti vykdyti bankroto procedūras. Kadangi, „bankroto administratorius iš esmės vykdo bankrutuojančios įmonės vadovo funkcijas, todėl nuo jo veiksmų sąžiningumo ir aktyvumo priklauso kreditorių ir skolininko interesų apgynimas, bankroto procese siekiamų tikslų įgyvendinimas“[94]. Skiriamas bankroto administratorius turi atitikti įstatymo keliamus reikalavimus, siekiama, kad būtų užtikrintas bankroto procedūrų sklandumas, skaidrumas, operatyvumas, būtų vengiama teisinių ginčų tarp administratoriaus ir kreditorių[95]. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad bankroto administratorius, atstovaudamas kreditorių ir bankrutuojančios įmonės interesams, turi veikti itin sąžiningai, rūpestingai, atidžiai ir kvalifikuotai tam, kad bankroto procedūros būtų maksimaliai naudinga, tiek kreditoriams, tiek bankrutuojančiai įmonei[96]. Todėl kreditorių susirinkimo teisė skirti bankroto administratorių vertinama teigiamai. Atsižvelgiant į tai, kad administratoriui priklauso platūs įgaliojimai vykdant bankroto procesą, siekiant išvengti nesklandumų, kreditorių susirinkimas gali pasirinkti tinkamą administratorių remiantis jo kvalifikacija, patirtimi, darbo krūviu, kas lemtų sklandų bankroto procedūrų vykdymą ne teismo tvarka.

ĮBĮ 13 straipsnio 2 dalis nenumato, kokiu būdu turi būti priimtas sprendimas paskirti bankroto administratorių iš asmenų teikiančių bankroto administravimo paslaugas sąrašo. Manytina, kad teisė pasiūlyti bankroto administratoriaus kandidatūrą yra suteikta įmonės vadovui. Įmonės vadovas gali siūlyti administratoriaus kandidatūrą tik iš asmenų teikiančių

[92] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, *supra* note 3.
[93] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[94] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. liepos 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1355-381/2016, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/174364106906028
[95] Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, metodinė medžiaga „Lietuvos Respublikos teismų praktika įmonių bankroto klausimais“, http://www.bankrotodep.lt/assets/Paslaugos/Administratoriai/Metodin-informacija/metodine9.pdf
[96] “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje, Nr. 3K-3-508/2010,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/89969724468724/3K-3-508/2010

bankroto administravimo paslaugas sąrašo. Į šį sąrašą yra įtraukiami tie administratoriai, kurie atitinka ĮBĮ nustatytus reikalavimus. Kreditorių susirinkimas turi priimti nutarimą, kurio pagrindu bus paskirtas administratorius vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka. ĮBĮ 13 straipsnis nenumato specialių normų, kaip kreditorių susirinkimas priima sprendimą paskirti bankroto administratorių, todėl turi būti atsižvelgiama į ĮBĮ bendrąsias nuostatas. Remiantis ĮBĮ 24 straipsnio 1 dalimi, kreditorių susirinkimo nutarimas laikomas priimtu kreditorių balsų dauguma[97]. Administratorius, kuris sulaukia kreditorių pritarimo, paskiriamas vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka. Kreditorių susirinkimo sprendimu paskirtas administratorius turi pateikti sutikimą – deklaracija administruoti įmonę kreditorių susirinkimui, joje nurodyti ar nėra apribojimų dėl kurių asmuo negali būti paskirtas administratoriumi[98].

Pasitaiko atvejų, kai kreditoriai nėra patenkinti kreditorių susirinkimo sprendimu paskirti tam tikrą bankroto administratorių. Vienoje iš bylų pareiškėja kreipėsi į teismą dėl kreditorių susirinkime paskirto bankroto administratoriaus šališkumo. Ji teigė, kad paskirtas bankroto administratorius administravo kitą įmonę, kurioje bankrutuojančios įmonės vadovas ir akcininkas tai pat turėjo akcijų. Teismas svarstydamas prašymą pakeisti bankroto administratorių neturi tesės jį pakeisti dėl formalių, nežymių teisės aktų pažeidimų arba kreditorių pareiškimų, kurie nėra pagrįsti tinkamais ir pakankamais įrodymais. Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad pareiškėja nepateikė objektyvių duomenų dėl pateiktos sąsajos tarp administratoriaus ir įmonės vadovo, akcininko, tai nesuteikia pagrindo manyti, kad bankroto administratorius yra nešališkas ir negalės tinkamai vykdyti savo funkcijų[99]. Toks teismo sprendimas vertinamas teigiamai, paskirtas bankroto administratorius negali būti pakeistas, vien dėl kreditoriaus pateiktų nepagrįstų ir nepakankamų įrodymų.

Išanalizavus bankroto administratoriaus skyrimo tvarką, toliau bus nagrinėjama jo kompetencija neteisminiame procese. ĮBĮ 13 straipsnio 4 dalyje reglamentuota administratoriaus kompetencija atleidžiant darbuotojus. „Administratorius per 3 darbo dienas nuo kreditorių susirinkimo, kuriame kreditoriai nutarė įmonės bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, dienos raštu įspėja įmonės darbuotojus apie būsimą darbo sutarties nutraukimą ir po 15 darbo dienų nuo tokio įspėjimo nutraukia su jais darbo sutartis. Apie būsimą darbuotojų atleidimą administratorius ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šioje dalyje nurodyto kreditorių susirinkimo dienos praneša teritorinei darbo biržai, savivaldybės institucijai ir įmonės darbuotojų atstovams“[100]. Darbuotojų atleidimo tvarka yra tokia pati, kaip ir bankroto procedūras vykdant teismine tvarka, skiriasi tik pagrindas šias procedūras pradėti. Bankroto procedūras vykdant

[97] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[98] *Ibid*.
[99] “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. liepos 14 d. nutartis civilinėje byloje,“ *supra* note 94.
[100] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *op. cit.*

teismine tvarka sutartys su darbuotojai yra nutraukiamos nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo, o bankroto procesą vykdant neteismine tvarka, nuo kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Atleistam darbuotojui išmokama jo dviejų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka, atsiskaitant ĮBĮ 35 straipsnio nustatyta tvarka[101].

Daugiau administratoriaus pareigų ĮBĮ ketvirtajame skirsnyje reglamentuojančiame bankroto procesą ne teismo tvarka nėra numatyta. Todėl remiantis ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalimi, kad ne teismo tvarka bankroto procedūros vykdomos vadovaujantis ĮBĮ, kiti administratoriaus kompetencijos klausimai sprendžiami atsižvelgiant į ĮBĮ bendrąsias nuostatas reglamentuojančias bankroto bylų nagrinėjimą teismine tvarka. ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalyje yra numatytos pagrindinės administratoriaus funkcijos. Šiomis funkcijomis vadovaujasi taip pat bankroto administratorius vykdydamas bankroto procedūras neteismine tvarka, atsižvelgiant į šio proceso specifiką. Toliau šiame skyriuje bus analizuojamos svarbiausios bankroto administratoriaus funkcijos.

Administratoriui suteikta informavimo pareiga, numatyta ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 1, 2 punktuose. Po kreditorių susirinkimo priimto nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka administratorius užtikrina duomenų ir dokumentų apie bankroto procesą pateikimą valstybinėms institucijoms[102]. Apie iškeltą bankroto bylą turi būti pranešta Juridinių asmenų registrui, Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, mokesčių, valstybinio socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo administratoriams ir kitoms valstybės institucijoms[103]. Šia informavimo pareiga siekiama, kad valstybinės institucijos būtų tinkamai informuotos apie įmonės bankrotą ir priimtų atitinkamus sprendimus.

Administratoriaus teisė ir pareiga administruoti įmonės turtą yra reglamentuota ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 3, 4 punktuose. Bankroto administratorius privalo organizuoti įmonės turto bei jos dokumentų perėmimą ir apsaugą. Po priimto sprendimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, administratorius privalo atvykti į įmonės buveinę ir organizuoti įmonės turto ir dokumentų apsaugą. Pareiga perduoti įmonės turtą ir dokumentus kyla remiantis ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 1 punktu, „įmonės valdymo organai privalo perduoti administratoriui įmonės turtą pagal balansą, sudarytą nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos duomenimis, ir visus dokumentus per teismo nustatytus terminus“[104]. Kadangi, šiame procese teismas nedalyvauja, galima teigti, kad bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka administratoriui

[101] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[102] *Ibid*.
[103] *Ibid*.
[104] *Ibid*.

įmonės valdymo organai privalo perduoti įmonės turtą pagal balansą nuo kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo. Atsižvelgiant į tai, kad kreditorių susirikimas sprendžia teismo kompetencijai skirtus klausimus, jis turi nustatyti terminus per kuriuos įmonės valdymo organai privalo perduodi administratoriui visus dokumentus.

Administratoriui suteikta išimtinė teisė disponuoti bankrutuojančios įmonės lėšomis, turtu ir užtikrinti jo apsaugą. LAT yra konstatavęs, kad šios bankroto administratoriui suteiktos teisės ir pareigos įpareigoja išsiaiškinti ir patikrinti, koks turtas iš tikrųjų priklauso įmonei, ar nebuvo kam nors neteisėtai perleistas[105]. Taigi, administratoriui suteikta įmonės turto valdymo funkcija siekiama, kad būtų išsaugotas įmonės turtas ir lėšos nuo nesąžiningų asmenų, nes tai bus reikalinga kreditorių reikalavimams patenkinti.

Prie minėtų administratoriaus teisių ir pareigų galima priskirti ir pareigą numatytą ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 5 punkte. Bankroto administratorius atidaro atskirą sąskaitą banke, lėšoms kaupti ir atsiskaityti su kreditoriais. Pagrindas sąskaitai atidaryti yra kreditorių susirinkimo nutarimas pradėti bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka[106]. Įstatymas imperatyviai numato, kad visos gaunamos bankrutuojančios įmonės lėšos turi būti kaupiamos bankroto administratoriaus atidarytoje atskiroje sąskaitoje. Siekiama, kad įmonės lėšos būtų kaupiamos ir naudojamos skaidriai, siekiant apsaugoti kreditorių interesus, nes iš gautų lėšų bus tenkinami kreditorių reikalavimai.

Bankroto administratoriui suteikiamos teisės ir pareigos susijusios su įmonės veiklos vykdymu numatytos ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 6, 13 punktai. Administratoriui suteikiama teisė vadovauti bankrutuojančios įmonės ūkinei komercinei veiklai ir atstovauti jai šioje veikloje. Administratorius turi teisę nuspręsti ar bankrutuojanti įmonė toliau galės vykdyti savo veiklą iki pirmojo kreditorių susirinkimo. Įmonei suteikiama teisė toliau vykdyti ūkinę komercinę veiklą, jei vykdoma veikla teiks įmonei naudą ir įmonės patirti nuostoliai bus mažesni, negu šios veiklos nevykdant, kas dar labiau apsunkintų kreditorinių reikalavimų patenkinimą[107]. Teisė spręsti klausimą dėl įmonės ūkinės komercinės veiklos vykdymo yra numatyta kreditorių susirinkimui (ĮBĮ 23 straipsnio 6 punktas). Todėl bankrutuojančios įmonės tolimesnės veiklos tęsimo ar nutraukimo klausimą spręsti administratoriui suteikta iki pirmojo kreditorių susirinkimo. Vėliau įmonės ūkinei komercinei veiklos klausimą sprendžia kreditorių susirikimas ir priima atitinkamus sprendimus.

Kitas svarbus klausimas yra dėl tolimesnių įmonės sudarytų sutarčių vykdymo numatytas ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 4 punkte. Priėmus nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne

[105] "Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-598/2006 ," prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/204138195860581/3K-3-598/2006

[106] ''Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.

[107] Bivainis Juozas ir Jovaišas Karolis. 2002. „Įmonių bankroto įstatymo komentaras" *Verslo ir komercinė teisė*, 2-3, 79.

tesimo tvarka, administratorius turi informuoti suinteresuotas šalis dėl įmonės sutarčių tolimesnio vykdymo. ĮBĮ 23 straipsnio 6 punkte yra numatyta kreditorių, kaip visumos, teisė spręsti klausimus dėl bankrutuojančios įmonės ūkinė komercinė veiklos (tolimesnio vykdymo, nutraukimo)[108]. Todėl kreditorių susirinkimas turi įvertinti įmonės galimybes toliau vykdyti sutartis ar sudaryti naujus sandorius, kurie nedidins įmonės nuostolių ir nemažins įmonės balanso. Jeigu kreditorių susirinkimas nuspręs, kad sudaryti sandoriai nėra naudingi įmonei, gali įpareigoti bankroto administratorių juos nutraukti. Administratorius turi pareigą informuoti suinteresuotas šalis dėl sutarties nutraukimo.

Administratoriui suteikta teisė ir pareiga ginti bankrutuojančios įmonės interesus. ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 8 punkte numatyta, kad administratorius patikrina įmonės sandorius, sudarytus per ne trumpesnį kaip 36 mėnesių laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo dienos[109]. Jeigu administratoriui kyla abejonių, kad įmonės sudarytas sandoris galėjo turėti įtakos įmonės nemokumo atsiradimui, šiuos sandorius gali ginčyti teisme. Jei administratorius mano, kad sandoris prieštarauja bankrutuojančios įmonės veiklai, tokius sandorius jis ginčija teisme, remiantis ĮBĮ bendrosiomis nuostatomis, nes ĮBĮ 13 straipsnis to nenumato. Kadangi ĮBĮ nereglamentuoja sandorių ginčijimo pagrindų, bankroto administratorius sandorius prieštaraujančius įmonės veiklai gali ginčyti remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.66 straipsniu[110]. Tokiu būdu administratorius gina bankrutuojančios įmonės bei kreditorių interesus nuo nesąžiningų sandorio šalies veiksmų. Administratoriaus teisė ginčyti sandorius neturi įtakos bankroto procedūrų vykdymui ne teismo tvarka, nes bylos iškėlimas teisme netrukdo toliau vykdyti neteisminio bankroto.

Kitos administratoriaus pareigos yra susijusios su kreditorių interesais. Administratorius turi pareigą sudaryti kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą. Remiantis ĮBĮ 10 straipsnio 4 dalies 5 punktu, teismas nustato terminą per, kurį kreditoriai turi pareikšti savo reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, kad šiame procese teismas nedalyvauja, o teismo kompetencijai skirtus klausimus svarsto ir sprendžia kreditorių susirinkimas, darytina išvada, kad kreditorių susirinkimas nustato terminą, per kurį kreditoriai turi teisę pareikšti savo reikalavimus. ĮBĮ 21 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, kad kreditoriai norintys pateikti kreditorinius reikalavimus, administratoriui turi pateikti ir juos pagrindžiančius dokumentus. Administratoriaus pareiga sudaryti kreditorių sąrašą vadovaujantis pagal kreditorių pareikštus reikalavimus bei patikslinus pagal finansinės apskaitos dokumentus numatyta BĮ 11 straipsnio 5 dalies 10 punkte. Vadinasi,

[108] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.
[109] *Ibid.*
[110] "Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas." 2000. *Valstybės žinios* 74 (2262).

per nustatytą terminą kreditoriai turi teisę pareikšti reikalavimus, o administratorius pareikštus reikalavimus palyginęs su įmonės apskaitos dokumentais turi pareigą sudaryti kreditorių sąrašą.

Bankroto administratoriui yra numatyta pareiga šaukti kreditorių susirinkimus, teikti ataskaitas, vykdyti kreditorių susirinkimo bei komiteto sprendimus. Probleminis klausimas kyla dėl administratoriaus pareigos numatytos ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 20 punkte, vykdyti kreditorių susirinkimo bei komiteto sprendimus. Ar administratorius privalo vykdyti visus sprendimus, net ir tuos, kurie prieštarauja bankrutuojančios įmonės interesams? Vienoje iš bylų teismas yra konstatavęs, kad administratoriaus pareiga vykdyti kreditorių susirinkimo bei komiteto sprendimus nėra besąlygiška, kai pažeidžia teisės normas, ar kreditorių ir bankrutuojančios įmonės teises. Nei kreditorių susirinkimas, nei kreditorių komitetas negali administratoriui pavesti vykdyti neteisėtų nurodymų ar pavedimų, o administratorius – tokių pavedimų vykdyti. Be to, kreditorių susirinkimas neturi teisės spręsti klausimų, kurie išimtinai priklauso administratoriaus kompetencijai.[111] Vadinasi, administratoriui nėra privalomi visi kreditorių susirinkimo priimti sprendimai. Jei kreditorių susirinkimas priima nutarimą, kuris prieštarauja teisės normoms, ar gali pažeisi bankrutuojančios įmonės, ar smulkiųjų kreditorių interesus, administratorius turi teisę šio sprendimo nevykdyti ir kreiptis į teismą dėl nutarimo panaikinimo.

Administratoriui taip pat suteikiamos teisės ir pareigos įmonės likvidavimo stadijoje. ĮBĮ 30 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad administratoriaus kompetencijai priskirtos likvidatoriaus funkcijos. Manytina, kad administratoriui suteikiamos likvidatoriaus funkcijos siekiant pagreitinti likvidavimo procedūras. Administratorius yra jau susipažinęs su bankroto bylą, perėmęs įmonės turtą ir dokumentus, todėl siekiat užtikrinti proceso ekonomiškumą ir operatyvumą, naujas asmuo vykdyti likvidavimo procedūras neskiriamas. ĮBĮ 31 straipsnyje nustatytos administratoriaus funkcijos, kurias jis turi atlikti likvidavimo procese. Vienos iš svarbiausių administratoriaus funkcijų likvidavimo procedūroje yra: turto pardavimo organizavimas ir kreditorių reikalavimų tenkinimas. Administratorius turi kuo efektyviau realizuoti įmonės turtą, kad iš gautų lėšų būtų patenkinti visi patvirtinti kreditorių reikalavimai. Kreditoriniai reikalavimai tenkinami atsižvelgiant į kreditorių eilę ir tvarką, reglamentuojamą ĮBĮ 35 straipsnyje.

Apibendrinus darytina išvada, kad bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka skiriasi administratoriaus skyrimo tvarka, nei bankroto procesą vykdant teismine tvarka. Kreditorių susirinkimas sprendžia, kas vykdys bankroto administratoriaus pareigas. Todėl įmonei pasirinkus bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, kreditorių susirinkimas turi pasirinkti tinkamą

[111] "Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-345/2011, " prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/74446489080649/2-345/2011

administratoriaus kandidatūrą, kas užtikrintų sklandų bankroto proceso vykdymą ir sėkmingą kreditorių reikalavimų patenkinimą. Administratoriaus vykdomos funkcijos iš esmės nesiskiria nuo bankroto procesą vykdant teismine tvarka. Skiriasi tik pagrindas šioms funkcijoms atlikti, administratoriui suteikiamos teisės ir pareigos ne nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą, o nuo kreditorių susirinkimo priimto nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.

3.2. Kreditorinių reikalavimų tvirtinimas

Kreditorių reikalavimo tvirtinimas yra numatytas ĮBĮ 26 straipsnyje. Jame nustatyta, kad kreditorių reikalavimus tvirtina teismas. Kadangi, bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka teismo kompetencijos klausimus sprendžia kreditorių susirinkimas, darytina išvada, kad kreditorių reikalavimų tvirtinimo funkcija suteikta kreditorių susirinkimui.

Bankroto administratorius pagal pareikštus kreditorių reikalavimus ir patikslinęs pagal finansinės apskaitos duomenis sudaro kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą, kurį turi pateikti tvirtinti kreditorių susirinkimui. Nepriklausomai nuo to, ar bankroto byla vykdoma teismo ar ne teismo tvarka, kreditorių reikalavimų pagrįstumas ir reikalavimų tvirtinimas vertinamas atsižvelgiant į gautų įrodymų visumą. Pirmiausia, kreditorių reikalavimų pagrįstumą tikrina bankroto administratorius, vertindamas pagal bankrutuojančios įmonės dokumentų duomenis, vėliau kreditoriniai reikalavimai tikrinami kreditorių susirinkime.

Teisiniame reguliavime nėra numatyta, kokiu būdu priimamas kreditorių susirinkimo sprendimas patvirtinti kreditorių reikalavimus, ĮBĮ 13 straipsnis nereglamentuoja. Manytina, kad kreditorių reikalavimai yra tvirtinami priimant kreditorių susirinkimo nutarimą. Todėl vadovaujamasi ĮBĮ bendrosiomis nuostatomis, kaip nustatyta ĮBĮ 24 straipsnio 1 dalyje, kreditorių susirinkimo nutarimai priimami balsų dauguma[112]. Vadinasi, kreditorių susirinkimas remiantis bankroto administratoriaus sudarytu kreditorių ir jų reikalavimų sąrašu, balsų dauguma nusprendžia ar patvirtinti kreditorinius reikalavimus. Ši kreditorių susirinkimui suteikta teisė yra labai reikšminga, nes nuo jų valios priklausys ar bus patvirtinti pareikšti kreditorių reikalavimai. Kreditoriai pateikia kreditorinius reikalavimus, o kreditorių susirinkimas sprendžia ar juos patvirtinti. Tačiau jei, kreditorių susirinkimas nusprendžia nepatvirtinti kreditorinio reikalavimo ar kreditorius turi teisę skųsti tokį sprendimą?

ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalis numato, kad kreditorių susirinkimo nutarimas gali būti apskųstas teismui. Jei kreditorius nesutinka su priimtu kreditorių surinkimo nutarimu, jis gali ginti savo teises teisme, tačiau ar tai būtų suderinama su bankroto procedūrų vykdymu ne teismo tvarka? Juk bankroto procesas ne teismo tvarka gali vykti, jeigu įmonei nėra iškelta teismuose bylų, kuriuose bankrutuojančiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai.

[112] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.

Pasitaiko atvejų, kai kreditorių susirinkimas nepatvirtina kreditoriaus reikalavimų. Vienoje iš bylų kreditorius UAB „Kančo studija“ kreipės į teismą dėl kreditorinio reikalavimo patvirtinimo, nes kreditorių susirinkimas nėra priėmęs jokio sprendimo šiuo klausimu. Ieškovas siekė, kad teismas patvirtintų 600 911,34 Lt (174,035.95 EUR) dydžio kreditorinį reikalavimą ir būtų įtrauktas į BUAB „Fugetė“ kreditorių reikalavimų sąrašą. Pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti ieškinį, nes atsižvelgiant į tai, kad vykdant įmonės bankroto procedūras ne teismo tvarka teismo kompetencijai skirtus klausimus svarsto ir sprendžia kreditorių susirinkimas, pareiškėjo reikalavimas įtraukti UAB „Kančo studija“ į atsakovo BUAB „Fugetė“ kreditorių sąrašą nenagrinėtinas teisme. Apeliacinis teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas klaidingai interpretavo, kad „bankroto procedūrų vykdymas ne teismo tvarka per se užkerta kelią iškelti bankrutuojančiai įmonei bet kokią bylą, kurioje jai būtų pareikšti turtinio pobūdžio reikalavimai, nes tokios bylos iškėlimas, teismo nuomone, nesuderinamas su bankroto procedūrų vykdymu ne teismo tvarka“[113]. Teisėjų kolegija konstatavo, kad teisė į teisminę gynybą egzistuoja visiems subjektams ir visais atvejais, kai yra pagrindas manyti, kad bus pažeisti įstatymo saugomi interesai, nepaisant to, kad ši teisė gali būti apribota tam tikrų procesinių prielaidų ar sąlygų įgyvendinimu. Remiantis visuotiniu teisės į teisminę gynybą principu įtvirtintu Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka, kilusius ginčus galutinai sprendžia teismas, nepriklausomai nuo to, ar ginčas yra neturtinis ar turtinis. Teismas taip pat pažymėjo, kad ĮBĮ 24 straipsnis, reglamentuojantis teisę skųsti kreditorių susirinkimo nutarimus teismui, nediferencijuoja kreditorių teisių kreiptis į teismą, jei bankroto procesas vyksta neteismine tvarka.[114]

Kitoje apeliacinio teismo byloje pareiškėjas VSDFV Kauno skyrius prašė panaikinti bankrutuojančios SAĮ „Būsto statyba ir apdaila“ kreditorių susirinkimo nutarimo dalį, kuria patvirtintas kreditoriaus J. A. 144 666 Lt (41 898,17 EUR) finansinis reikalavimas[115]. „Pirmosios instancijos teismas ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnio 1 dalį aiškino taip, kad bankroto procedūrų vykdymas ne teismo tvarka per se užkerta kelią iškelti bankrutuojančiai įmonei bet kokią bylą, kurioje jai būtų pareikšti turtinio pobūdžio reikalavimai, nes tokios bylos iškėlimas, teismo nuomone, nesuderinamas su bankroto procedūrų vykdymu ne teismo tvarka“[116]. Apeliacinis teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimu, tai pat pažymėjo, nors „pagal bendrą taisyklę, įtvirtintą ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalyje, vykdant bankroto procedūras ne

[113] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2545/2011,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/186936010710907/2-2545/2011
[114] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje, *supra* note 104.
[115] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-524/2010,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/45888251427178/2-524/2010
[116] *Ibid*.

teismo tvarka teismo kompetencijai skirtus klausimus sprendžia kreditorių susirinkimas, bet remiantis visuotiniu teisės į gynybą principu, įtvirtintu aukščiausiosios juridinės galios teisės akte – Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, įmonės bankroto ne teismo tvarka byloje kilusius ginčus galutinai sprendžia teismas, nepriklausomai nuo to, ar ginčas yra neturtinis (pvz., dėl bankroto bylos iškėlimo, administratoriaus skyrimo, kt.), ar turtinis (pvz., dėl administravimo išlaidų sąmatos, kreditorių sąrašo ir jų finansinių reikalavimų tvirtinimo ir kt.)“[117]. Kreditorius turi teisę skųsti teismui kreditorių susirinkimo nutarimą, kai bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka vadovaudamasis ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalimi.

Šios teismo nutartys vertinamos teigiamai, nes išsprendė aktualų klausimą, ar kreditoriai turi teisę skųsti teismui kreditorių susirinkimo sprendimą, kai bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka. Jei kreditorių susirinkimas priima nepalankų sprendimą kreditoriaus atžvelgiu, jam neturi būti užkirsta teisė ginti savo teisėtas teises ir interesus, kreditorius turi turėti teisę kreiptis į teismą, kad šis galutinai išspręstų kilusį ginčą.

Apibendrinus darytina išvada, kad bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka, kreditorių reikalavimų tvirtinimo funkcija skirta kreditorių susirikimui. Pagal bankroto administratoriaus sudarytą kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą, sprendimas dėl kreditorinių reikalavimų tvirtinamo priimamas balsų dauguma. Jeigu kreditoriaus reikalavimą atsisakoma patvirtinti ar patvirtinama jo dalis, kreditorius turi teisę kreditorių susirinkimo nutarimą apskųsti teismui, kad šis priimtų galutinį sprendimą (ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalis).

3.3. Kreditorių susirinkimų sprendimų ginčijimo ypatumai bankroto procese ne teismo tvarka

Kreditorių susirinkimas vykdydamas bankroto procedūras ne teismo tvarka priima nutarimus, kurie sukelia teisines pasekmes. Gali kilti klausimas, ar kreditoriai turi teisę kreiptis į teismą dėl kreditorių susirinkimo priimto nutarimo ir prašyti iškelti bankroto bylą teisme, kai įmonės bankroto procedūros jau pradėtos vykdyti ne teismo tvarka?

Vienoje iš bylų ieškovas kreipėsi į teismą, prašydamas patvirtinti patikslintą jo kreditorinį reikalavimą UAB „Spausdintuvų centras“ bankroto procese, kuris vykdomas ne teismo tvarka. Ieškovas taip pat prašė nutraukti UAB „Spausdintuvų centras“ bankroto procesą ne teismo tvarka. Pirmos instancijos teismas „nustatė ieškovui terminą ieškinio trūkumams pašalinti, motyvuodamas tuo, kad ieškovo reikalavimas dėl kreditorinio reikalavimo patikslinimo ir bankroto proceso ne teismo tvarka nutraukimo yra nesuderinami procesiniai veiksmai. Teismas išaiškino, kad ieškovas, siekdamas apginti savo teises, turi galimybę kreiptis į teismą

[117] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-524/2010,“ *supra* note 115.

bendra ginčo teisenos tvarka, prašydamas priteisti skolą iš atsakovo arba kreiptis į teismą su pareiškimu dėl bankroto bylos atsakovui iškėlimo, bankroto proceso ne teismo tvarka nutraukimo ir reikšti savo kreditorinį reikalavimą teisminėje bankroto byloje“[118]. Apeliacinės instancijos teismas nesutiko su pirmos instancijos teismo sprendimu, teismas pažymėjo, kad ĮBĮ 24 straipsnis, reglamentuojantis teisę skųsti kreditorių susirinkimo nutarimus teismui, suteikia teisę kreditoriams kreiptis į teismą dėl kreditorių priimtų sprendimų, vykdant bankroto procedūras ne teismo tvarka. Teismas padarė išvadą, kad kreditorių susirinkimo nutarimo nuginčijimas teisme nekliudo toliau vykdyti įmonės bankroto procedūras ne teismo tvarka, nes ieškovo kreipimasis į teismą yra įmonės bankroto procedūrų ne teismo tvarka pasekmė. Todėl ieškovo reikalavimas dėl kreditorinio reikalavimo patikslinimo nagrinėtinas teisme, neperkvalifikuojant, bankroto proceso į teisminį bankroto procesą, o sprendžiant klausimą iš esmės, ar kreditorių susirinkimas teisėtai atsisakė patikslinti ieškovo kreditorinį reikalavimą.[119]

Kitoje byloje pareiškėjas prašė panaikinti kreditorių susirinkimo nutarimo dalį, kuriame buvo patvirtintas kito kreditoriaus reikalavimas. Apeliacinis teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo aiškinimu, kad ieškovas turėtų kreiptis į teismą ginčo teisenos tvarka, prašydamas priteisti skolą, arba kreiptis į teismą su pareiškimu dėl bankroto bylos atsakovui iškėlimo, bankroto proceso ne teismo tvarka nutraukimo ir reikšti savo kreditorinį reikalavimą teisminėje bankroto byloje. Teismas išaiškino, kad sisteminė ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies, 13 straipsnio 1 dalies ir 24 straipsnio 5 dalies analizė leidžia daryti išvadą, kreditorių susirinkimo nutarimo nuginčijimo iškėlimas teisme nekliudo toliau vykdyti įmonės bankroto procedūras ne teismo tvarka, nes bankroto bylos iškėlimo neteismine tvarka faktas įvyko anksčiau, nei kreditoriaus kreipėsi į teismą dėl kreditorių susirinkimo nutarimo nuginčijimo.[120]

Šiomis nutartimis teismas išaiškino, kad jei bankroto procedūros pradėtos vykdyti ne teismo tvarka ir tik vėliau kilus ginčui dėl kreditorių susirinkimo priimtų sprendimų, kreditoriai turi teisę skųsti šiuos sprendimus teismui, tačiau bylos iškėlimas teisme netrukto toliau vykdyti bankroto proceso neteismine tvarka, nėra pagrindo pereiti į teisminį bankroto procesą. Teismo sprendimams pritartina, nes kreditorių susirinkimas anksčiau priėmė sprendimą bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka. Kreditoriai išreiškė valią, kad bankroto procedūras ne teismo tvarka atliks patys. Sprendimas bankroto procesą vykdyti neteismine tvarka nebuvo ginčijamas. Tik vėliau, kai bankroto procedūros buvo pradėtos vykdyti ne teismo tvarka, kilo ginčas dėl vieno iš kreditorių susirinkimo priimto sprendimo. Todėl pritartina, kad kreditorių susirinkimo nutarimo ginčijimas nekliudo toliau vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka.

---

[118] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1148/2012, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/2382968503810/2-1148/2012

[119] *Ibid*.

[120] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-524/2010,“ *supra* note115.

Tačiau gali kilti klausimas, kaip bankroto procesas vyks toliau, jei priėmus sprendimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, vėliau paaiškėja, kad buvo pažeistos imperatyvios įstatymo normos, kas lemtų bankroto proceso ne teismo tvarka negalimumą.

Vienoje iš bylų pareiškėja UAB „Techsis“ kreipėsi į teismą prašydama panaikinti BUAB „Žemda“ kreditorių susirinkimo nutarimo dalį, kuria nuspręsta pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka ir nutraukti šį procesą. Pareiškėja nurodė, kad kreditorių susirinkimas nesilaikė ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies reikalavimų ir kreditorių susirinkimo nutarimo vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka priėmimo metu, jau buvo pareikšti įmonei turtiniai reikalavimai teisme. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad skundžiamo BUAB „Žemda“ kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo metu bendrovei teismuose buvo pareikšti turtiniai reikalavimai. Todėl teismas nusprendė, kad skundžiamas bendrovės „Žemda“ kreditorių susirinkimo nutarimas dėl bendrovės neteisminio bankroto proceso buvo priimtas neteisėtai, prieštaraujant ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies nuostatoms. Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad ĮBĮ normos nenumato galimybės neteisminio bankroto proceso perkvalifikuoti į teisminį. Todėl pažeidžiant ĮBĮ imperatyvias nuostatas inicijuotas neteisminis bankroto procesas turi būti nutrauktas ir pradėtas teisminio klausimo dėl bankroto bylos šiai įmonei iškėlimo nagrinėjimas.[121] Taigi, pradėjus bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka ir vėliau paaiškėjus, kad buvo priimtas imperatyvioms įstatymo nuostatos prieštaraujantis sprendimas, bankroto procesas neteismine tvarka gali būti nutrauktas ir pradėtas teisminis klausimas dėl bankroto bylos šiai įmonei iškėlimo teisme nagrinėjimas. Nors ĮBĮ nereglamentuota, tačiau remiantis teismų praktika, darytina išvada, kad jei bankroto procedūros pradėtos vykdyti ne teismo tvarka, prieštaraujant imperatyvioms įstatymo nuostatoms, procedūra gali peraugti į teisminį bankrotą.

Dar vienoje apeliacinio teismo byloje kreditorius prašydamas panaikinti kreditorių susirinkimo nutarimą pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka. „Nagrinėjamu atveju BUAB „Lagrija“ kreditorių susirinkime, vykusiame 2011-05-03, kreditoriai, žinojo, kad 2011-04-14 Vilniaus m. 2-me teisme yra išduotas teismo įsakymas, kuriuo nutarta išieškoti iš UAB „Lagrija“ 22 906,62 Lt (6 634,22 EUR) skolos“[122]. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad UAB „Largija“ kreditorių susirinkimo metu buvo priimtas nutarimas pradėti bankroto procedūras ne teismo tvarka, UAB „Largija“ atžvilgiu buvo iškelta civilinė byla, kurioje jai UAB „Dew Point“ buvo pareiškęs turtinius reikalavimus. „Nepaisant to, kad dėl UAB „Largija“ bankroto proceso ne teismo tvarka pasisakė didžioji dalis įmonės kreditorių, teismas padarė išvadą, kad bankroto procesas tokia tvarka negalėjo būti pradedamas vien todėl, jog tai prieštaravo ĮBĮ nustatytoms

[121] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-721-381/2016, “ prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1227819
[122] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1707/2012, “ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/54049320566728/2A-1707/2012

sąlygoms, nustatančioms, kada įmonei ne teismo tvarka bankroto procesas negali būti pradedamas. ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje nustatytų aplinkybių egzistavimas 2011-05-03 UAB „Largija“ kreditorių susirinkimo metu suponuoja juridinį pagrindą pripažinti kreditorių susirinkimo nutarimą pradėti įmonei bankroto procesą ne teismo tvarka neteisėtu ir jį panaikinti.“[123] Apeliacinės instancijos teismas taip pat pažymėjo, kad ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta norma yra imperatyvi. „Bankroto procedūrą ne teismo tvarka pradėti vykdyti galima tik tada, jeigu yra tenkintos abi sąlygos, t. y. 1) teismuose nėra iškelta bylų, kuriose įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, ir 2) iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus. Jeigu nors viena iš šių sąlygų nėra įvykdyta, tuomet bankroto procesas ne teisimo tvarka negali būti vykdomas“[124]. Todėl teismo vertinimu, kreditorių susirinkimo metu nusprendus pradėti UAB „Lagrija“ bankroto procedūrą ne teismo tvarka, buvo priimtas neteisėtas sprendimas, prieštaraujantis imperatyviai ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtintai normai, todėl, kreditorių susirinkimo sprendimas pradėti bankroto procedūras ne teismo tvarka naikintinas. Neteisėtu pagrindu pradėtas ir vykdomas procesas turi būti nutraukiamas.[125]

Taigi, šiose nutartyse apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad pradėtas bankroto procesas ne teismo tvarka gali būti nutrauktas. Nors ĮBĮ nereglamentuoja, tačiau remiantis teismų praktika, jei išnagrinėjus prašymą panaikinti kreditorių susirinkimo nutarimą paaiškėja, kad nutarimo priėmimo dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka metu buvo pažeistos ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies imperatyvios normos, bankroto procesas ne teismo tvarka gali peraugti į teisminį bankrotą.

Taip pat galime pasvarstyti, jei bankroto procesas pradėtas vykdyti teismine tvarka, ar yra galimybė pereiti į neteismine tvarka vykdomą procesą? Nei ĮBĮ, nei teismų praktikoje nėra įtvirtintos galimybės bankroto procedūras vykdant teismine tvarka, pereiti į neteisminę procedūrą. ĮBĮ 27 straipsnis numato bankroto bylos nutraukimo atvejus. Manytina, kad jei bankroto byla nagrinėjama teismine tvarka, tai remiantis ĮBĮ 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, ji gali būti nutraukta pasirašant taikos sutartį, o ne pereinant į bankroto procesą neteismine tvarka. Vadinasi, jei bankroto procedūros buvo pradėtos vykdyti teismine tvarka, nėra galimybės pereiti į neteisminį bankroto procesą.

Apžvelgus situacijas, kokias teises turi kreditoriai, kai kreditorių susirinkimas priima atitinkamą sprendimą. Gali kilti klausimas, koks yra teismo vaidmuo ginant kreditorių interesus, kai bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka?

[123] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1707/2012, “ *supra* note 122.
[124] *Ibid*.
[125] *Ibid*.

Remiantis ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalimi teismo kompetencijos klausimus svarsto kreditorių susirinkimas. Tačiau ar visus teismo kompetencijos klausimus spręsti suteikta kreditorių susirikimui?

Vienoje iš bylų kilo klausimas, ar kreditorių susirinkimui suteikta teisė spręsti dėl tyčinio įmonės bankroto. BUAB „Naras“ kreipėsi į teismą parašydamas pripažinti BUAB „Naras“ bankrotą tyčiniu. ĮBĮ 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teismas, gali pripažinti bankrotą tyčiniu savo iniciatyva arba kreditoriaus (kreditorių) ar administratoriaus prašymu. ĮBĮ 20 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad bendrovės bankrotą tyčiniu gali pripažinti tik teismas. Apeliacinis teismas konstatavo, kad bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka kreditorių susirinkimas svarsto ir sprendžia tik tokius teismo kompetencijai priskirtus klausimus, kurie betarpiškai susiję tik su bankroto proceso metu vykdomomis procedūromis. Todėl tyčinio bankroto klausimo svarstymas negali būti prilygintas klausimų, susijusių su konkrečiomis bankroto proceso procedūromis, svarstymui, kaip tai numatyta aptariamoje ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalies nuostatoje, nes ĮBĮ šį institutą priskiria išimtinai teismo kompetencijai.[126] Šioje byloje teismas paneigė ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalyje numatytą kreditorių susirinkimo teisę spręsti visus teismo kompetencijai priskirtus klausimus. Buvo suformuluota praktika, kad kreditorių susirinkimui priklauso ne visi teismo kompetencijai skirti klausimai.

Vėlesnėje teismų praktikoje apeliacinės instancijos teismas priėmė naują precedentą, kuris paneigė Lietuvos apeliacinio teismo 2014 metų liepos 3 d. byloje (Nr. 2-1181/2014) suformuluotą praktiką. Šioje byloje taip pat kilo ginčas dėl tyčinio bankroto klausimo[127]. Nors pagal ĮBĮ 20 straipsnio 1 dalį, teismas gali pripažinti bankrotą tyčiniu, tačiau tai nesuteikia pagrindo spręsti, kad klausimas dėl bankroto pripažinimo tyčiniu gali būti priskirtas išimtinai teismo kompetencijai. Teismas vadovaudamasis lingvistiniu, sisteminiu bei teleologiniu aiškinimu teigia, kad ĮBĮ 20 straipsnio 1 dalies normoje nėra jokių užuominų, jog tyčinio bankroto klausimas yra išskirtinės reikšmės vykdomoje bankroto procedūroje klausimas ir kad teismas šį klausimą sprendžia taip pat vykdant bankroto procesą ne teismo tvarka. Kreditorių susirinkimas, bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka, sprendžia visą eilę bankroto proceso klausimų, kurie savo padariniais yra žymiai reikšmingesni, nei įmonės tyčinio bankroto požymių nustatymas. Kreditorių susirinkimui priėmus nutarimą vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka sukelia materialiuosius teisinius padariniu: keičiasi įmonės teisinis statusas, įmonės valdymo organai netenka savo įgaliojimų, per nustatytą terminą reiškiami ir tvirtinami kreditorių finansiniai reikalavimai bei kiti svarbus padariniai. Tuo tarpu konstatavus tyčinį įmonės

[126] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1181/2014,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/184309644420697/2-1181/2014
[127] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-96-381/2016,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/209279768280421/2-96-381/2016

bankrotą, sukeliami tik procesiniai teisiniai padariniai: administratorius privalo patikrinti įmonės sandorius, sudarytus per 5 metų laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo, ir pareikšti ieškinius teisme dėl sandorių, priešingų įmonės veiklos tikslams bei kiti padariniai numatyti ĮBĮ 20 straipsnio 6, 7 dalyse. Taigi, įmonės tyčinio bankroto pripažinimas, kaip vienas iš įmonės bankroto procedūros vykdymo padarinių, šiais aspektais netgi yra mažiau reikšmingas, nei minėtų kitų bankroto proceso metu vykdomų procedūrų sukeliami teisiniai padariniai. Nėra pagrindo tyčinio bankroto išskirti, kaip vienos iš bankroto procedūros, kurią išimtinai ir tiesiogiai turėtų vykdyti tik teismas net ir bankroto procesą vykdant ne teismo tvarka. Įstatyme nėra reglamentuota, kad ne teismo tvarka vykdomoje bankroto procedūroje kilus ginčams tarp jos dalyvių, ne teismo procedūra baigiasi ir visos bankroto bylos nagrinėjimas perduodamas teismui. Priešingas aiškinimas paneigtų bankroto proceso ne teismo tvarka esmę ir paskirtį – vykdyti tokį bankroto procesą operatyviai ir ekonomiškai tais atvejais, kai tarp šio proceso dalyvių nėra kilusių esminių ginčų. Visi kreditorių susirinkimo nutarimai, priimti visais esminiais bankroto procedūros klausimais, gali būti skundžiami teismui, įskaitant ir nutarimą dėl pagrindo pripažinti įmonės bankrotą tyčiniu.[128] Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad „įmonės privedimo prie bankroto tyčia klausimą pirmiausiai turėtų išnagrinėti ir argumentuotai išspręsti patys kreditoriai balsų dauguma kreditorių susirinkime. Nesutikdami su kreditorių susirinkimo nutarimu dėl įmonės tyčinio bankroto pripažinimo ar atsisakymo tyčinį bankrotą pripažinti, suinteresuoti asmenys turi teisę atitinkamą nutarimą skųsti teismui (ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalis)“[129]. „Išimties nustatymas ne teismo tvarka vykdomoje bankroto procedūroje tyčinio bankroto klausimą perduoti spręsti tiesiogiai teismui sudarytų sąlygas atskiriems kreditoriams ir kitiems suinteresuotiems asmenims užvesti neracionalius, savitikslius teisminius procesus, nors anksčiau jie neginčijo bankroto bylos pradėjimo ne teismo tvarka. Tai nepagrįstai užtęstų bankroto procedūrų vykdymą ir jas pabrangintų“[130].

Kaip matyti, analizuojamos bylos prieštarauja viena kitai. Pirmoje byloje apeliacinis teismas konstatavo, kad kreditorių susirikimui suteikta teisė spręsti ne visus teismo kompetencijai priskirtus klausimus. Antroje byloje teismas paneigė suformuluotą praktiką ir buvo prieita prie išvados, kad kreditorių susirikimui suteikta teisė spręsti visus bankroto procedūrų vykdomų ne teismo tvarka klausimus. Autorės nuomone, labiau pritartina teismo pozicijai, kad teismo kompetencijai skirtus visus klausimus turi spręsti kreditorių susirinkimas, kai bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka. Juk kreditorių susirinkimo sprendimu buvo priimtas nutarimas bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Kreditoriai neprieštaravo šiam

[128] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-96-381/2016,“ *supra* note 127.
[129] *Ibid*.
[130] *Ibid*.

sprendimui, nebuvo kreipiamasi į teismą dėl šio nutarimo priėmimo panaikinimo. Kaip numatyta ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalyje, teismo kompetencijai skirtus klausimus svarsto ir sprendžia kreditorių susirinkimas[131]. ĮBĮ nėra reglamentuota, kad kai kyla ginčai dėl kreditorių susirinkimo priimto nutarimo, bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka yra nutraukiamos ir bankroto bylos nagrinėjimas perduodamas teismui. Ankstesnėje analizuotoje teismų praktikoje buvo pabrėžta, kad kreditorių susirinkimo nutarimo ginčijimas teisme, netrukto toliau vykdyti bankroto procedūrų ne teismo tvarka. Todėl manytina, kad bankroto procedūrų ne teismo tvarka klausimus pirmiausia turi išspręsti kreditorių susirinkimas balsų dauguma, įskaitant ir tyčinio bankroto klausimą. Jeigu priimtas sprendimas yra nepalankus, kreditoriai ir kiti suinteresuoti asmenys pasinaudoję teise į teisminę gynybą, gali kreiptis į teismą, kad šis priimtų galutį sprendimą. Numačius išimtį, kad tyčinio bankroto klausimą vykdant bankroto procedūras ne teismo tvarka tiesiogiai perduoti nagrinėti teismui, būtų sudarytos sąlygos teikti nepagrįstus ieškinius. Kas lemtų ilgas ir neekonomiškas bankroto procedūras. Todėl siekiant išvengti tolimesnių ginčų, dėl kreditorių teisės tiesiogiai kreiptis į teismą dėl tyčinio bankroto, siūlytina, ĮBĮ 20 straipsnio 1 dalyje papildyti nuostatą, taip : „Teismas **(kai bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka, – kreditorių susirinkimas)** esant šio įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje nurodytiems požymiams, gali pripažinti bankrotą tyčiniu savo iniciatyva arba kreditoriaus (kreditorių) ar administratoriaus prašymu (toliau – prašymas pripažinti bankrotą tyčiniu)“.

Apibendrinus darytina išvada, kad kreditoriaus teisė ginti savo interesus vykdant bankroto procedūras ne teismo tvarka negali būti apribota, todėl kreditoriui suteikta teisė skųsti kreditorių susirinkimo priimtus sprendimus, galutinį sprendimą priima teismas. Pažeidus imperatyvias ĮBĮ nuostatas bankroto procesas vykdomas neteismine tvarka gali peraugti į teisminį. Tačiau pradėjus bankroto bylą nagrinėti teismine tvarka, galimybės pereiti į neteisminį procesą nėra. Kreditorių susirinkimas sprendžia teismo kompetencijai skirtus klausimus. Kreditorių susirinkimas balsų dauguma priima visus sprendimus dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka. Tik vėliau, jei kreditorių susirinkimo priimtas sprendimas netenkina, kreditoriai ir kiti suinteresuoti asmenys gali šį sprendimą skųsti teismui.

3.4. Bankroto bylos užbaigimas

Bankroto procedūros baigiamos įmonės likvidavimu. Likvidavimo stadijoje „realizuojamas bankrutuojančios įmonės turtas, iš gautų lėšų tenkinami kreditorių reikalavimai, atliekami veiksmai, reikalingi užbaigti įmonės veiklą ir išregistruoti įmonę iš Juridinio asmenų registro“[132]. Tai reiškia bankrutuojančio juridinio asmens veiklos pabaigą.

[131] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[132] Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga, supra* note 2, 235.

ĮBĮ nėra numatyta, kaip yra vykdoma likvidavimo procedūra, jei bankroto procesas buvo vykdomas neteismine tvarka. Kadangi, bankroto procedūros ne teismo tvarka turi būti vykdomos vadovaujantis ĮBĮ, remiantis ĮBĮ 30 straipsnio 1dalimi kreditorių susirinkimas turi priimti nutarimą likviduoti įmonę dėl bankroto. ĮBĮ 30 straipsnio 2 dalis numato, kad „teismas pripažįsta įmonę bankrutavusia ir priima nutartį įmonę likviduoti, jei per 3 mėnesius nuo nutarties patvirtinti kreditorių reikalavimus įsiteisėjimo dienos nebuvo priimta nutartis dėl taikos sutarties sudarymo ir jei teismas šio termino nepratęsė“[133] .

Vienoje iš bylų LAT yra konstatavęs, kad teismas pripažįsta įmonę bankrutavusia ir priima nutartį likviduoti, kai yra šios sąlygos:

„1) įsiteisėjusi nutartis dėl kreditorių ar dalies kreditorių reikalavimo patvirtinimo;

2) nuo teismo nutarties, kuria patvirtinta dalis kreditorių reikalavimų, įsiteisėjimo dienos praėjo trys mėnesiai;

3) nepriimta nutartis dėl taikos sutarties sudarymo;

4) nepratęstas trijų mėnesių terminas taikos sutarčiai sudaryti“[134].

Remiantis LAT išaiškinimu ir atsižvelgus į bankroto ne teismo tvarka specifiką, galima teigti, kad pripažinti įmonę bankrutavusia, kai bankroto procesas vyksta neteismine tvarka galima esant šioms sąlygoms:

1) kreditorių susirinkimas priėmė nutarimą dėl kreditorinių reikalavimų patvirtinimo;

2) nuo kreditorių susirinkimo nutarimo, kuriuo patvirtinti kreditoriniai reikalavimai praėjo trys mėnesiai;

3) nepriimtas nutarimas dėl taikos sutarties sudarymo;

4) nepratęstas trijų mėnesių terminas taikos sutarčiai sudaryti.

Iš šių sąlygų matyti, kad likvidavimo procesas turi būti pradėtas suėjus trims mėnesiams nuo kreditorių susirinkimo nutarimo patvirtinti kreditorinių reikalavimus, nebent būtų sudaryta taikos sutartis, ar kreditorių susirinkimas pratęstų terminą dėl taikos sutarties sudarymo. Tačiau gali pasitaikyti tokie atvejai, kai kreditorių susirinkimas nepatvirtina visų kreditorių reikalavimų, ar kyla ginčai, todėl gali kilti klausimas nuo kada pradėti skaičiuoti trijų mėnesių terminą, kuriam suėjus kreditorių susirinkimas priimtų nutarimą pripažinti įmonę likviduojamą dėl bankroto.

[133] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[134] “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249/2009,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/197534627765233/3K-3-249/2009

Pagal bendrą taisyklę nutartis likviduoti įmonę dėl bankroto, kai bankroto procedūros vykdomos teismine tvarka, gali būti priimta tik tada, kai galutinai patvirtinti visų kreditorių reikalavimai. Tačiau vienoje iš bylų LAT konstatavo, kad nutartis pripažinti įmonę likvidavusia gali būti priimta ir esant ginčams dėl kreditorių reikalavimo tvirtinimo. Šie kreditorių reikalavimai gali būti tikslinami ir priėmus nutartį, tačiau tai turėtų būti ne taisyklė, o išimtis.[135] Prasidėjus ginčams dėl kreditorinių reikalavimų, negali būti pakankamas pagrindas atsisakyti priimti nutartį dėl bankrutavusios įmonės likvidavimo, nes „bankroto proceso tikslas – kiek įmanoma operatyviau patenkinti visų įmonės kreditorių interesus ir teisėtus lūkesčius“[136]. Tačiau tai turėtų būti taikoma tik išimtiniais atvejais, nes kreditoriai, kurių reikalavimai patvirtinami po nutarties likviduoti įmonę, gali realiai prarasti galimybę patenkinti savo reikalavimą iš įmonės turto. Ar ši LAT suformuluota praktika gali būti taikoma ir bankroto procedūras vykdant ir ne teismo tvarka?

ĮBĮ nenumato, ar patvirtinus didžiąją dalį ar visus kreditorinius reikalavimus turi būti priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas likviduoti įmonę dėl bankroto. Autorės nuomone, bankroto procedūras vykdant ne tesimo tvarka visi kreditorių reikalavimai turėtų būti patvirtinti iki kreditorių susirinkimo sprendimo likviduoti įmonę dėl bankroto. Kadangi kreditorių susirinkimui suteikta kompetencija tvirtinti kreditorinius reikalavimus manytina, kad kreditorių susirinkimas balsų dauguma turi patvirtinti kreditorių reikalavimus iki sprendimo likviduoti įmonę dėl bankroto. Nes prasidėjus likvidavimo procedūroms, kreditoriai kurių reikalavimai nebuvo patvirtinti turi labai mažą tikimybę, kad galės patenkinti savo reikalavimą iš likusio įmonės turto.

Sprendimas likviduoti įmonę dėl bankroto sukelia svarbias teisines pasekmes :

1. Pasikeičia įmonės statutas, bankrutuojanti įmonė įgyja bankrutavusios įmonės statusą (ĮBĮ 32 straipsnio 1 dalis). Tai reiškia, kad įmonė užbaigia savo veiklą ir artimiausiu metu bus likviduota;

2. Nebėra galimybės sudaryti taikos sutartį, nes ši sutartis gali būti sudaroma iki sprendimo likviduoti įmonę dėl bankroto (ĮBĮ 28 straipsnio 4 dalis);

3. Bankroto administratorius įgyja likvidatoriaus įgaliojimus ir pradeda vykdyti likvidavimo procedūras (ĮBĮ 30 straipsnio 4d.).

[135] “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249/2009,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/197534627765233/3K-3-249/2009
[136] *Ibid*.

Priėmus kreditorių susirinkimo sprendimą likviduoti įmonę dėl bankroto, prasideda procedūros susijusios su įmonės turto realizavimu ir kreditorių reikalavimų tenkinimu. Įmonės turto pardavimo tvarką nustato ĮBĮ 33 straipsnis. Šiame straipsnyje reglamentuota, kokia tvarka turi būti parduodamas įmonės turtas bei įmonės savininko turtas, jei įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės ir ši įmonė neturi pakankami turto ar jo nepakanka administravimo išlaidoms padengti[137]. Turto pardavimą organizuoja ir vykdo bankroto administratorius (ĮBĮ 31 straipsnio 2 dalis). Kreditorių susirinkimas vadovaudamasis Bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės turto pardavimo iš varžytynių tvarkos aprašu[138] bei ĮBĮ nustatyta turto realizavimo tvarka tvirtina turto pardavimo kainą (ĮBĮ 23 straipsnio 5 punktas). Remiantis ĮBĮ 33 straipsnio 7 dalimi galima teigti, kad likvidavimo procedūros turėtų būti baigiamos per dvejus metus. Nes likęs įmonės turtas, kurio neužteko kreditorių reikalavimams tenkinti, sprendimu turi būti nurašytas. Tačiau atsižvelgiant į tai kad bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka vyksta sparčiau manytina, kad likvidavimo procedūros turėtų būti įvykdytos greičiau nei per dvejus metus.

Pardavus įmonės turtą, iš gautų lėšų tenkinami kreditorių reikalavimai. Tačiau, kaip numatyta ĮBĮ 36 straipsnio 1 dalyje pirmiausia padengiamos bankroto administravimo išlaidos ir tik vėliau tenkinami kreditorių reikalavimai. Kreditorių reikalavimų tenkinimo tvarka ir eiliškumas reglamentuotas ĮBĮ 35 – 35 straipsniuose. Kreditorių reikalavimai tenkinami dviem etapais, pirmajame etape tenkinami kreditorių reikalavimai be priskaičiuotų palūkanų ir netesybų, antrajame etape ta pačia eile tenkinama likusi dalis kreditorinių reikalavimų dalis[139]. Kreditoriai, kurių reikalavimai buvo užtikrinti įkeitimu ir (arba) hipoteka turi pirmumo teisę kitų kreditorių atžvelgiu. Pardavus įkeitimu ar hipoteka užtikrintą turtą iš gautų lėšų tenkinami kreditorių reikalavimai. Jeigu įkeistas turtas paduodamas už didesnę kainą negu užtikrintų reikalavimų suma, gautų lėšų skirtumas skiriamas kitų kreditorių reikalavimams tenkinti[140]. Tačiau jei taip įvyktų, kad iš gautų lėšų nepakaks patenkinti kreditoriaus reikalavimo, kuris buvo užtikrintas įkeitimu ar hipoteka, kreditorius gali įstoti į bendrą kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę.

[137] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *supra* note 1.
[138] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. nutarimo Nr. 321 „Dėl fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės turto pardavimo iš varžytynių tvarkos aprašo patvirtinimo" pakeitimo. 2014. *Valstybės žinios* 42 (2053).
[139] "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas," *op. cit.*
[140] *Ibid*.

ĮBĮ numato tris kreditorių eiles:

- Pirmosios eilės kreditoriai priskiriami darbuotojai bei žemės ūkio veiklos subjektai, kurių reikalavimai susiję su parduotais žemės ūkio produktais (ĮBĮ 35 str. 2d.). Šie subjektai priskiriami prie silpnosios teisinių santykių subjektų grandies, todėl jų reikalavimai tenkinami pirmąja eile;
- Antrosios eilės kreditoriai priskiriami valstybinės institucijos, kurios atsakingos už įvairius mokesčius (privalomojo socialinio draudimo, sveikatos draudimo ir kt.) (ĮBĮ 35 str. 3d.);
- Trečiosios eilės kreditoriai yra visi likusieji kreditoriai, kurių reikalavimai dažniausiai kyla iš įvairių sutartinių santykių (ĮBĮ 35 str. 4d.).[141]

Remiantis ĮBĮ bendrosiomis nuostatomis po bankrutavusios įmonės turto pardavimo, kreditorinių reikalavimų patenkinimo, turi būti priimtas sprendimas dėl įmonės pabaigos. Bankroto procedūras vykdant teismo tvarka, sprendimą dėl įmonės pabaigos priima tesimas. Atsižvelgiant į tai, kad neteisminiame procese teismas nedalyvauja, sprendimą dėl įmonės pabaigos turi priimti kreditorių susirinkimas. Šį sprendimą kreditorių susirinkimas priima po to, kai administratorius pateikia likusio turto grąžinimo, nurašymo arba perdavimo aktus, Aplinkos ministerijos regioninio aplinkos apsaugos departamento pažymą (ĮBĮ 32 straipsnio 4 dalis)[142]. Šis sprendimas reiškia, kad įmonės bankroto procedūros yra užbaigiamos, įmonės turtas realizuotas, iš gautų lėšų kreditorių reikalavimai patenkinti. Nuo kreditorių susirinkimo sprendimo dėl įmonės pabaigos priėmimo dienos administratorius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pateikia prašymą Juridinių asmenų registrui išregistruoti likviduotą dėl bankroto įmonę[143]. Todėl kreditorių susirinkimas turi priimti sprendimą dėl įmonės pabaigos tada, kai visos įmonės bankroto procedūros yra tinkamai užbaigtos, išspręsti kreditorių reikalavimo tvirtinimo, įmonės sandorių teisėtumo ir kiti svarbūs klausimai. Nes išregistravus įmonę iš Juridinių asmenų registro, nebelieka teisinio subjekto.

Vienoje iš bylų kilo ginčas dėl kreditorių susirinkimo nutarimo pripažinti UAB „Nidos pušynas“ veiklą pasibaigusia ir įpareigoti bankroto administratorę atlikti išregistravimo iš Juridinių asmenų registro veiksmus. Ieškovės teigė, kad priimant ginčijamą kreditorių susirinkimo nutarimą buvo kilę turtiniai ginčai, kurie buvo nagrinėjami teisme. Buvo pažeistos ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalies imperatyvios nuostatos, nes įmonės kreditoriai nusprendė įmonę laikyti pasibaigusia, nepaisydami to, jog įmonei buvo pareikšti reikalavimai, galintys turėti įtakos

[141] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[142] *Ibid*.
[143] *Ibid*.

finansinei padėčiai dėl galimybėms atsiskaityti su kreditoriais. Administratorius įvykdė kreditorių susirinkimo sprendimą, o registro tvarkytojas, gavęs visus juridinio asmens išregistravimui reikalingus dokumentus, išregistravo UAB „Nidos pušynas“ iš Juridinių asmenų registro.[144] Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad „ieškovių reikalavimai dėl ginčijamo kreditorių susirinkimo nutarimo ir sprendimo, kuriuo UAB „Nidos pušynas“ išregistruota iš Juridinių asmenų registro, panaikinimo šioje byloje negali sukelti savarankiškų teisinių pasekmių, kadangi net pripažinus kreditorių susirinkimo nutarimą neteisėtu, nebūtų galimybės tenkinti reikalavimo dėl sprendimo išregistruoti UAB „Nidos pušynas“ iš juridinių asmenų registro panaikinimo“[145]. Teismas teigė, kad „nuo įmonės išregistravimo dienos šis juridinis asmuo yra pasibaigęs, tuo pačiu pasibaigė ir įmonės bankroto ne teismo tvarka procedūros ir teisminiai nagrinėjimai dėl šių procedūrų teisėtumo negalimi. Taigi, pirmosios instancijos teismas „pagrįstai sprendė, kad išregistravus bankrutavusį juridinį asmenį iš registro jokie ginčai dėl bankroto proceso nėra galimi“[146]. Todėl apeliacinis teismas konstatavo, kad ieškovės, manydamos, kad jų teisės yra pažeistos, gali savo pažeistas teises ginti kitais civilinių teisių gynimo būdais, pavyzdžiui, reikšdamos ieškinį dėl žalos atlyginimo[147].

Taigi, apeliacinės instancijos teismas nutartimi tinkamai konstatavo, kad priėmus kreditorių susirinkimo nutarimą dėl įmonės veiklos pabaigos, nebegalimi jokie tolimesni kreditorių ginčai, nes kaip viena iš pasekmių priėmus šį sprendimą yra įmonės išregistravimas iš Juridinių asmenų registro. Tai reiškia, kad bankrutavusi įmonė nebelaikoma teisiniu subjektu, todėl jokie teisniai ginčai dėl bankroto procedūrų tampa negalimi.

ĮBĮ 32 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad „administratorius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas [...] nuo kreditorių susirinkimo sprendimo dėl įmonės pabaigos priėmimo dienos pateikia prašymą juridinių asmenų registrui išregistruoti likviduotą dėl bankroto įmonę“[148]. Lingvistiškai aiškinant teisės normą galima teigti, kad kreditoriams nesuteikta teisė skųsti šio kreditorių susirinkimo sprendimo, nes nuo sprendimo dėl įmonės pabaigos priėmimo dienos administratorius yra įpareigotas pateikti prašymą Juridinių asmenų registrui išregistruoti įmonę. Darytina išvada, kad kreditorių susirinkimo sprendimas dėl įmonės pabaigos, kai bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka, yra vykdomas nedelsiant, nuo sprendimo priėmimo dienos. Tačiau ar draudimas kreditoriams skųsti kreditorių susirinkimo sprendimą dėl įmonės pabaigos nepažeidžia kreditorių interesų?

---

[144] “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2A-210-241/2016,“ prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/280324974649573/e2A-210-241/2016
[145] *Ibid*.
[146] *Ibid*.
[147] *Ibid*.
[148] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.

Pasitaiko atvejų, kai sprendimas dėl įmonės pabaigos netenkina kreditoriaus, kurio reikalavimams patenkinti nepakako lėšų. Tokiu atveju kreditorius praranda teisę apskųsti jam nepalankų sprendimą. Vykdant bankroto procedūras teismine tvarka „administratorius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo teismo sprendimo dėl įmonės pabaigos įsiteisėjimo dienos [...] pateikia prašymą juridinių asmenų registrui išregistruoti likviduotą dėl bankroto įmonę“[149]. Kreditoriams yra suteikta teisė apskųsti šį teismo sprendimą. Autorės nuomone, kreditorių teisė skųsti sprendimą dėl įmonės pabaigos bankroto procese ne teismo tvarka negali būti ribojama. Manytina, kad kreditoriai remiantis ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalimi turi turėti teisę teismui skųsti kreditorių susirinkimo sprendimą dėl įmonės pabaigos ne vėliau kaip per 14 dienų nuo dienos, kurią kreditorius sužinojo arba turėjo sužinoti apie šio sprendimo priėmimą. Tokiu būdu nebūtų užkirsta teisė kreditoriams ginti savo interesus ir skųsti nepalankų sprendimą.

Priėmus kreditorių susirinkimo sprendimą dėl įmonės pabaigos, administratoriui pateikus prašymą Juridinių asmenų registrui, įmonė yra išregistruojama. Remiantis CK 2.95 straipsniu, išregistravimas iš Juridinių asmenų registro lemia įmonės pabaigą, tai reiškia, kad įmonė pašalinama iš rinkos. Vadinasi, bankroto procedūros ne teismo tvarka yra užbaigiamos, įmonės bankroto byla baigta.

ĮBĮ tai pat numato galimybę bankroto procedūras baigti nepriimant sprendimo dėl įmonės pabaigos. ĮBĮ 27 straipsnio 1 dalies 3 punktas reglamentuoja, kad bankroto byla nutraukiama pasirašius taikos sutartį[150]. Bankroto procese galimybė sudaryti taikos sutartį atsiranda tada, kai „bankrutuojanti įmonė ir jos kreditorius (kreditoriai) susitaria, jog kur kas naudingiau tęsti bendradarbiavimą ne bankroto procedūrų būdu, o sudarant galimybę nemokiai įmonei skolininkei toliau vykdyti ūkinę-komercinę veiklą ir sukurti naujas materialines vertybes ir atkurti skolininko mokumą bei pajėgumą įvykdyti finansinius įsipareigojimus įmonės kreditoriams“[151]. ĮBĮ 2 straipsnio 11 dalyje taikos sutartis apibrėžiama kaip kreditorių ir įmonės susitarimas tęsti įmonės veiklą, kai įmonė prisiima tam tikrus įsipareigojimus, o kreditoriai sutinka savo reikalavimus atidėti, sumažinti ar jų atsisakyti[152]. Vadinasi, bankroto procedūrų baigimas taikos sutartimi naudingas ne tik bankrutuojančiai įmonei, įmonė gali toliau tęsti savo veiklą, bet ir kreditoriams, nes atsiranda galimybė atgauti kreditorinius reikalavimus visa apimtimi[153].

---

[149] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[150] *Ibid*.
[151] Mikuckienė, Vilija. 2007. “Taikos sutarties sudarymo galimybės bankroto procese.“ *Jurisprudencija* 5 (95):57, http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367162996476/DS.002.0.01.ARTIC
[152] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *op. cit.*
[153] Mikuckienė, Vilija. 2007. “Taikos sutarties sudarymo galimybės bankroto procese,“ *op. cit.*

Galimybė sudaryti taikos sutartį yra numatyta ĮBĮ 28 straipsnyje. Siūlyti sudaryti taikos sutartį gali: kreditoriai, administratorius, įmonės savininkas (savininkai)[154]. Tačiau ĮBĮ numato taikos sutarties sudarymo apribojimus. Remiantis ĮBĮ 28 straipsnio 4 dalimi galima teigti, kad bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka taikos sutartis gali būti sudaryta iki kreditorių susirinkimo nutarimo likviduoti įmonę dėl bankroto. Sprendimą sudaryti taikos sutartį priima kreditorių susirinkimas, kuris priima nutarimą dėl taikos sutarties sudarymo (ĮBĮ 23 straipsnio 12 punktas). Vienoje iš bylų LAT yra pažymėjęs, kad taikos sutarties pasirašymas ir toks kreditorių reikalavimų tenkinimo būdas paprastai yra socialiai vertingesnis, nes leidžia suderinti įmonės kreditorių ir jos savininkų (akcininkų) bei visuomenės interesus: išsaugoma verslo sukurta pridėtinė vertė, darbo vietos, įmonė išlieka mokesčių mokėtoju. Todėl iš ĮBĮ nuostatų analizės išplaukia, kad kreditorių reikalavimų tenkinimo būdas pasirašant taikos sutartį yra prioritetinis[155].

Remiantis ĮBĮ 28 straipsnio 3 dalimi kreditorių susirinkimo nutarimas laikomas priimtų, kai „jeigu ją pasirašo kreditoriai, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 2/3 iki taikos sutarties pasirašymo dienos visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos vertinės išraiškos, arba jų įgaliotas atstovas ir administratorius, gavęs įmonės savininko (savininkų) sutikimą“[156]. Kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimas išreiškia kreditorių valią, ar šie suteikia galimybę įmonei toliau tęsti savo veiklą, prisiimant tam tikrus įsipareigojimus, o kreditoriai sutinka savo reikalavimus atidėti, sumažinti ar jų atsisakyti. Nors teisminiame bankroto procese taikos sutartį tvirtina teismas, atsižvelgiant į tai, kad vykdant bankroto procedūras ne teismo tvarka teismas nedalyvauja, taikos sutartį tvirtina notaras[157]. Todėl notaras turi detaliai išanalizuoti ar sudaryta taikos sutartis neprieštarauja įstatymams ir nepažeidžia šalių teisių ir interesų, gali ją patvirtinti. Patvirtinus taikos sutartį įmonei bankroto yra nutraukiama. Nutraukus bankroto bylą įmonė tęsia savo veiklą ir vykdo sąlygas nustatytas taikos sutartyje.

Apibendrinus galima teigti, kad bankroto procedūros yra baigiamos taikos sutarties pasirašymu arba įmonės likvidavimu. Kreditorių susirinkimas gali priimti nutarimą dėl taikos sutarties sudarymo. Patvirtinus takos sutartį įmonei suteikiama galimybė toliau tęsti savo veiklą, prisiimant tam tikrus įsipareigojimus, o kreditoriai atgauna savo reikalavimus sutartyje numatytomis sąlygomis. Nesudarius taikos sutarties, pradedamos įmonės likvidavimo procedūros. Kreditorių susirinkimas patvirtinęs kreditorinių reikalavimus gali priimti sprendimą

[154] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *supra* note 1.
[155] “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2014,“ *supra* note 9.
[156] “Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas,“ *op. cit.*
[157] *Ibid*.

likviduoti įmonę dėl bankroto. Likvidavimo stadijoje realizuojamas bankrutuojančios įmonės turtas, iš gautų lėšų tenkinami kreditorių reikalavimai. Kreditorių susirinkimas priima sprendimą dėl įmonės pabaigos, kuris lemia, kad turi būti atlikti likę veiksmai, reikalingi užbaigti įmonės veiklą. Įmonė išregistruojama iš Juridinių asmenų registro, bankroto procedūros ne teismo tvarka yra baigiamos.

IŠVADOS

Remiantis atlikto tyrimo rezultatais galima teigti, kad baigiamojo darbo autorės suformuluotas ginamasis teiginys „Esamas bankroto proceso ne teismo tvarka reglamentavimas neužtikrina bankroto proceso ne teismo tvarka efektyvumo“ pasitvirtino išnagrinėjus bankroto proceso ne teismo tvarka iškėlimo sąlygas, bankroto bylų nagrinėjimo ne teisme ypatumus. Teiginys grindžiamas šiomis baigiamajame darbe atlikto tyrimo išvadomis:

1. Lietuvoje bankroto procesas gali vykti teismo arba ne teismo tvarka. Dabartinis teisinis reguliavimas neišsamiai reglamentuoja neteisminio bankroto proceso eigą, aptarti tik pavienių bankroto procedūrų vykdomų ne teismo tvarka aspektai. Kiti neteisminio bankroto proceso eigos klausimai sprendžiami atsižvelgiant į ĮBĮ nuostatas, įvertinus faktą, kad teismas šiame procese nedalyvauja, todėl nėra aišku, kokias normas taikyti.

2. Siekiant inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka ĮBĮ nėra reglamentuota įmonės vadovo pareigos gauti iš įmonės savininko sutikimą. Įmonės savininkam turi būti suteikta galimybė, įvertinti įmonės perspektyvas atsiskaityti su kreditoriais prieš pradedant spręsti klausimą dėl bankroto bylos iškėlimo. Tai pripažįstama ir teismų praktikoje. Todėl siekiant nepažeisti įmonės savininko interesų netinkamas ĮBĮ reglamentavimas šiuo klausimu turi būti keičiamas.

3. Pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka yra pakankamai sudėtinga. Įmonė privalo atitikti ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje reglamentuotas gana griežtas sąlygas: teismuose neturi būti iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, ir iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus. ĮBĮ nenumato galimybės turtinius ginčus tarp įmonės ir kreditorių išnagrinėti teisme, o įsiteisėjusį teismo sprendimą ar vykdomąjį dokumentą perduoti kreditorių susirinkimui. Siekiant „neužkirsti kelio“ bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka , šios ĮBĮ reglamentuotos imperatyvios sąlygos turi būti švelninamos.

4. ĮBĮ nenumato bankroto proceso ne teismo tvarka laikino sustabdymo. Jei priimant sprendimą dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka paaiškėja, kad yra kilę turtiniai ginčai tarp įmonės ir kreditorių, ar pradėtas vykdyti išieškojimas pagal vykdomuosius dokumentus, bankroto procesas neteismine tvarka tampa negalimas.

5. Kreditoriai, kurie turi didžiąją dalį kreditorinių reikalavimų priima sprendimą dėl nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Kreditorių susirinkimo priimtas sprendimas tampa privalomu visiems įmonės kreditoriams, balsavusiems prieš bei tiems, kurie nedalyvavo susirinkime. Esamos ĮBĮ normos neapsaugo smulkiųjų kreditorių interesų. Didžiąją dalį kreditorinių reikalavimų turintys kreditoriai sprendžia, ar priimti nutarimą vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka.

6. Bankroto procese ne teismo tvarka kreditorių reikalavimus tvirtina kreditorių susirikimas. Jei kreditorių susirinkimas nepatvirtina kreditoriaus reikalavimo ar patvirtina jo dalį, kreditorius turi teisę kreditorių susirinkimo nutarimą apskųsti teismui, kad šis priimtų galutinį sprendimą.

7. Kreditorių susirinkimas sprendžia teismo kompetencijai skirtus klausimus. Visi teismo kompetencijai skirti klausimai, pirmiausia turi būti sprendžiami kreditorių susirinkime, balsų dauguma. Jei priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas netenkina, kreditoriai ir kiti suinteresuoti asmenys gali šį sprendimą skųsti teismui.

8. Kreditorių susirinkimo sprendimas dėl įmonės pabaigos, kai bankroto procedūros vykdomos ne teismo tvarka, yra vykdomas nedelsiant, nuo sprendimo priėmimo dienos. Priėmus šį sprendimą nebegalimi tolimesni ginčai, kreditoriams nėra suteikta teisė skųsti nutarimo dėl įmonės pabaigos.

PASIŪLYMAI

Vadovaujantis pateiktomis išvadomis baigiamojo darbo autorė teikia pasiūlymus, bankroto proceso ne teismo tvarka problemoms spręsti:

1. Siūloma pakeisti ĮBĮ 12 straipsnio 2 dalį ir išdėstyti taip:

„Jei įmonė negali ir negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais), įmonės vadovas **gavęs iš įmonės savininko (savininkų) sutikimą, įmonės** savininkas (savininkai), numatę siekti kreditorių sutikimo, kad bankroto procesas vyktų ne teismo tvarka, siūlymą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka privalo pranešti raštu kiekvienam kreditoriui, kartu nurodydami kreditorių susirinkimo datą ir vietą“.

2. Atsižvelgiant į tai, kad bankroto procedūros ne teismo tvarka vykdomos itin retai, teismų darbo krūvį ir ilgėjančią bankroto bylų nagrinėjimo trukmę, darbo autorės nuomone, ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje reglamentuotos imperatyvios sąlygos turi būti švelninamos. Jei kreditoriai išreiškė valią bankroto procedūras vykdyti neteismine tvarka, įmonei teismuose pareikšti turiniai reikalavimai, ar vykdomi išieškojimai pagal vykdomuosius dokumentus neturėtų būti kliūtis pradėti bankroto procesą ne tesimo tvarka. Išanalizavus kitų valstybių praktiką bankroto procese, darytina išvada, kad Lietuvoje taikomas įstatyminis reglamentavimas nėra pakankamai lankstus ir nesuteikia galimybių įmonei ir kreditoriams susitarti dėl skolų grąžinimo bei išvengti bankroto bylos iškėlimo teisme. Todėl siūlytina, kad kilę turtiniai ginčai tarp įmonės ir kreditorių būtų išnagrinėti teisme, o įsiteisėjęs teismo sprendimas ar vykdomasis dokumentas būtų perduodamas kreditorių susirinkimui. Tokiu būdu būtų skatinama įmones bankroto procesą vykdyti neteismine tvarka.

3. Kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimas dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka priklauso nuo kreditorių įsipareigojimų dydžio. Kreditoriai, kurie turi didžiąją dalį kreditorinių reikalavimų nulemia, kokiu būdu bus vykdomas bankroto procesas. Todėl gali būti pažeisti smulkiųjų kreditorių interesai, nes atsisakius taikyti bankroto procedūras ne teismo tvarka išaugtų administravimo išlaidos ir didelė tikimybė, kad smulkiųjų kreditorių reikalavimai liktų nepatenkinti. Atsižvelgiant į Europos Komisijos rekomendaciją dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą, siekiant apsaugoti smulkiųjų kreditorių interesus, darbo autorės nuomone kreditorių balsai priimant sprendimą dėl bankroto proceso vykdymo ne teismo tvarka galėtų pasiskirstyti pagal reikalavimų dydį.

4. Išanalizavus teismų praktiką paaiškėjo, kad bankroto procedūras vykdant ne teismo tvarka kreditorių susirinkimui suteikta teisė spręsti visus teismo kompetencijai skirtus klausimus. Siekiant išvengti tolimesnių ginčų, dėl kreditorių teisės tiesiogiai kreiptis į teismą dėl tyčinio bankroto, siūlytina, ĮBĮ 20 straipsnio 1 dalyje papildyti nuostatą, taip : „Teismas **(kai bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka, – kreditorių susirinkimas)** esant šio įstatymo 2 straipsnio

12 dalyje nurodytiems požymiams, gali pripažinti bankrotą tyčiniu savo iniciatyva arba kreditoriaus (kreditorių) ar administratoriaus prašymu (toliau – prašymas pripažinti bankrotą tyčiniu)“.

5. Remiantis ĮBĮ 32 straipsnio 5 dalimi, kreditorių susirinkimo sprendimas dėl įmonės pabaigos yra galutinis ir neskundžiamas. Darbo autorės nuomone, kreditorių teisė skųsti sprendimą dėl įmonės pabaigos negali būti ribojama. Būtų tikslinga numatyti, kad kreditoriai remiantis ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalimi turėtų teisę skųsti teismui kreditorių susirinkimo sprendimą dėl įmonės pabaigos ne vėliau kaip per 14 dienų nuo dienos, kurią kreditorius sužinojo arba turėjo sužinoti apie šio sprendimo priėmimą.

LITERATŪRA

Lietuvos Respublikos teisė aktai

1. "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas." 2000. *Valstybės žinios* 31 (1010).
2. "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas." 2011. *Valstybės žinios* 4 (112).
3. "Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas." 2014. *TAR,* 15110.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. nutarimo Nr. 321 „Dėl fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės turto pardavimo iš varžytynių tvarkos aprašo patvirtinimo" pakeitimo. 2014. *Valstybės žinios* 42 (2053).
5. "Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas." 2000. *Valstybės žinios* 74 (2262).

Europos Sąjungos teisės aktai

1. Europos Komisijos 2014 m. kovo 12 d. rekomendacija dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą, Briuselis, L 74/65 (2014), http://ec.europa.eu/justice/civil/files/c_2014_1500_lt.pdf

Specialioji literatūra

1. Kavalnė Salvija ir Norkus Rimvydas. 2011. *Bankroto teisė: antroji knyga*. Vilnius: Justitia.
2. Norkus, Rimvydas. 2004. "Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai." *Jurisprudencija*, t. 57 (49): 82-94. https://www.mruni.eu/upload/iblock/e91/8_norkus.pdf
3. Vitkevičius, Vladislovas. 2011. „Bankroto administravimas. Mokomoji medžiaga su praktinėmis užduotimis." Vilnius: Viešoji įstaiga Socialinių mokslų kolegija. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Bakroto_administravimas.pdf
4. Mikuckienė Vilija. 2009. "Civilinio proceso principų taikymo ribos bankroto bylose." *Socialinių mokslų studijos* 1(1): 95- 112. https://www.mruni.eu/upload/iblock/3bb/6_mikuckiene.pdf
5. Mikuckienė, Vilija. 2008. "Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai." Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas.
6. Mikuckienė, Vilija. 2007. "Taikos sutarties sudarymo galimybės bankroto procese." *Jurisprudencija* 5 (95):57-63. http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367162996476/DS.002.0.01.ARTIC

7. Bivainis Juozas ir Jovaišas Karolis. 2002. „Įmonių bankroto įstatymo komentaras“ *Verslo ir komercinė teisė,* 2-3.

Kiti šaltiniai

1. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų bankroto procesų eigos 2016m. sausio-birželio mėn. apžvalga, 2016-08-05 Nr. (6.13)D4-1028, http://www.bankrotodep.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/2016-APZVALGA-II-ketv2016-06-30.pdf

2. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, metodinė medžiaga „Lietuvos Respublikos teismų praktika įmonių bankroto klausimais“, http://www.bankrotodep.lt/assets/Paslaugos/Administratoriai/Metodin-informacija/metodine9.pdf

3. Companies House, “ Liquidation and Insolvency.“ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/533389/GPO8_Liquidation_and_Insolvency_v3.12-ver0.3.pdf

Internetiniai tinklalapiai

1. Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. “Bankrotas – Anglija ir Velsas.“ Žiūrėta 2016 10 21. http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_eng_lt.htm

2. Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. “Bankrotas –Italija.“ Žiūrėta 2016 10 21. http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ita_lt.htm

3. Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose. “Bankrotas –Portugalija.“ Žiūrėta 2016 10 23. http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_por_lt.htm

Lietuvos Respublikos teismų praktikos apžvalgos

1. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga, 2001 gruodžio 21 d., Nr. A2-16.“ Prieiga per internetą: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuleteniai/senos/nutartis.aspx?id=26362

2. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. gruodžio 10 d. apžvalga.“ *Teismų praktika* 41 (2014). Prieiga per internetą: http://www.lat.lt/lt/teismu-praktika/lat-praktika/teismu-praktikos-apzvalgos/civiliniu-bylu-apzvalgos.html

Lietuvos Respublikos teismų praktika

1. “Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-433-198/2016. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/259404762478704

2. “ Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-1471-253/2015.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/75555650640651/e2-1471-253/2015

3. “ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1320-153/2016 .“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/228992814230580/2-1320-153/2016

4. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-316/2007.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/182454820316494/2-316/2007

5.“ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-632-178/2015.“ Prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1023464

6. “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1432-823/2016.“ Prieiga per internetą: http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d3918d15-ee88-4c90-991d-c24424f9639b

7. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-3944-562/2016. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/144427137099527/2-3944-562/2016

8. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-866-823/2016.“ Prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1244279

9. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1635-157/2016.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/82902580024583/2-1635-157/2016

10. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1284-180/2015. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/175204460553377/2-1284-180/2015

11.“ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-819-157/2016. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/239170296069485/e2-819-157/2016

12. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-721-381/2016. “ Prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1227819

13. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-710-241/2016. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/278122164266674/e2-710-241/2016?word=cpk.739

14. “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. liepos 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1355-381/2016.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/174364106906028

15. “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-598/2006.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/204138195860581/3K-3-598/2006

16. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-345/2011. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/74446489080649/2-345/2011

17. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2545/2011.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/186936010710907/2-2545/2011

18. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-524/2010.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/45888251427178/2-524/2010

19. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1148/2012. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/2382968503810/2-1148/2012

20. “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-721-381/2016. “ Prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/tp/1227819

21. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1181/2014.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/184309644420697/2-1181/2014

22. “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-96-381/2016.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/209279768280421/2-96-381/2016

23. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2A-210-241/2016.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/280324974649573/e2A-210-241/2016

24. “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2-1338-823/2016.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/691770979902/e2-1338-823/2016

25. “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-326/2007.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/95414097199278/3K-7-326/2007

26. “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1884/2014.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/250006913452063/2-1884/2014

27. “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2014.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/223090728528240/3K-3-16/2014

28. “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249/2009.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/197534627765233/3K-3-249/2009

29. “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis, civilinėje byloje, Nr. 3K-3-508/2010.“ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/89969724468724/3K-3-508/2010

30. “Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1707/2012. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/54049320566728/2A-1707/2012

31. “ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1240/2014. “ Prieiga per internetą: http://eteismai.lt/byla/98741477082404/2-1240/2014

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Šiame darbe analizuojamas bankroto proceso vykdymas ne teismo tvarka. Atlikto tyrimo tikslas – atskleisti bankroto bylų nagrinėjimo ne teisme ypatumus, išnagrinėti bankroto proceso vykdymą neteismine tvarka bei išanalizuoti, ar teisinis reguliavimas „neužkerta kelio“ efektyviai vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka.

Gauti tyrimo rezultatai patvirtino, kad esamas bankroto proceso ne teismo tvarka reglamentavimas neužtikrina bankroto proceso ne teismo tvarka efektyvumo.

Reikšminiai žodžiai: bankroto procesas, bankroto procedūros, bankroto procesas ne teismo tvarka, neteisminis bankrotas

ANNOTATION

This master thesis analyses the performance of out-of-court bankruptcy procedure. The aim of the study is to reveal the peculiarities of out-of-court bankruptcy procedure, to analyse the performance of out-of-court bankruptcy procedure and to analyse whether the legal regulation does not hinder the effective out-of-court bankruptcy procedure.

The obtained results of the study shown that the present regulation of out-of-court bankruptcy procedure does not ensure the effectiveness of out-of-court bankruptcy procedure.

Key words: bankruptcy procedure, bankruptcy procedures, out-of-court bankruptcy procedure, out-of-court bankruptcy

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Bankroto procedūrų vykdymas ne teismo tvarka

Įmonės bankroto procedūros gali vykti tiek teismo, tiek ne teismo tvarka. Neteisminis bankroto procesas yra taikus, pozityvus būdas leidžiantis operatyviau išspręsti su įmonės skolomis susijusias problemas. Nors vykdant bankroto procesą ne teismo tvarka kreditoriai greičiau atgautų skolas, įmonė būtų likviduojama per trumpesnį laiką, pareikalaujant mažesnių kaštų, bankroto procesas ne teismo tvarka Lietuvoje nėra populiarus.

Baigiamajame darbe tiriama ar galiojantis teisinis reguliavimas „neužkerta kelio“ efektyviai vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka. Šiame darbe analizuojamos bankroto proceso rūšis, atkleidžiant jų privalumus ir trūkumus. Nagrinėjamas pasirengimas bankroto bylos nagrinėjimui ne teismo tvarka, vertinama kokį pagrindą ir sąlygas turi atitiki įmonė norinti pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka. Analizuojami bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai bei bankroto procedūrų vykdymas neteismine tvarka. Pagrindinis dėmesys baigiamajame darbe skiriamas bankroto proceso ne teismo tvarka pagrindo ir sąlygų analizei, taip pat bankroto procedūrų vykdymui neteismine tvarka. Nagrinėjamos ĮBĮ nuostatos reglamentuojančios bankroto procesą ne teismo tvarka, analizuojama teismų praktika, kuri atskleidžia bankroto bylų nagrinėjimo ne teismo tvarka ypatumus.

Analizuojant ĮBĮ nuostatas, teismų praktiką, bankroto proceso būdus užsienio valstybėse paaiškėjo, kad Lietuvoje taikomas įstatyminis reglamentavimas nėra pakankamai lankstus. ĮBĮ nustatytos gana griežtos sąlygos leidžiančios pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka. Jei įmonė neatitinka, nors vienos iš sąlygų, jai „užkertamas kelias“ bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.

Kreditorių susirinkimas suteikta teisė spręsti teismo kompetencijai skirtus klausimus. Pirmiausia sprendimus dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka turi priimti kreditorių susirinkimas. Jei priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas netenkina, kreditoriai ir kiti suinteresuoti asmenys gali šį sprendimą skųsti teismui. Padarius išvadas yra pateikiami pasiūlymai, kaip būtų galima tobulinti teisės normas reglamentuojančias bankroto proceso vykdymą neteismine tvarka.

SUMMARY

Out-of-court Bankruptcy Proceedings

A company's bankruptcy procedure shall be carried by both judicial and out-of-court means. Out-of-court bankruptcy procedure is a peaceful, positive way which allows for a quicker solving of problems related to company's debts. Despite the fact that by means of out-of-court bankruptcy procedure the creditors would recover their debts more quickly, the company would be liquidated in a shorter amount of time with lower costs, out-of-court bankruptcy procedure is not popular in Lithuania.

The final paper analyses whether the legal regulation in force does not hinder the effective implementation of out-of-court bankruptcy procedure. The paper analyses types of bankruptcy procedures by revealing their advantages and disadvantages. The preparation for out-of-court bankruptcy proceedings was analysed, the basis and conditions that the company shall meet in order to commence out-of-court bankruptcy proceedings were assessed. Peculiarities of bankruptcy proceedings and performance of out-of-court bankruptcy procedure were analysed. The final paper focuses on the analysis of basis and conditions of out-of-court bankruptcy procedure, as well as on the performance of out-of-court bankruptcy procedures. The provisions of the Enterprise Bankruptcy Law of the Republic of Lithuania regulating out-of-court bankruptcy procedure and the case law revealing the peculiarities of out-of-court bankruptcy proceedings were analysed.

In analysing the provisions of the Enterprise Bankruptcy Law of the Republic of Lithuania, the case law and the methods of bankruptcy procedure in foreign states, it became clear that legal regulation applied in Lithuania is not sufficiently flexible. The Enterprise Bankruptcy Law of the Republic of Lithuania provides quite strict conditions allowing the commencement of out-of-court bankruptcy procedure. If the company shall not meet at least one of the conditions, it is hindered from performing out-of-court bankruptcy procedures.

Creditor's meeting is entitled with the decision making on matters of the competences of the court. Firstly, the decisions on out-of-court bankruptcy procedures shall be taken by creditor's meeting. If the decision taken by the creditor's meeting is not satisfactory, the creditors and other persons concerned shall bring an appeal concerning this decision against the court. Having made the conclusions, the propositions are provided on how it could be possible to improve legislation regulating the performance of out-of-court bankruptcy procedure.

Forma patvirtinta Mykolo Romerio universiteto
Senato 2012 m. lapkričio 20 d. nutarimu Nr.1SN-10

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

20 - -
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),

_____
(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas(ė)_____,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„_____–
_____“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

_____ _____
(parašas) *(vardas, pavardė)*